

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 37.

Måndagen den 19 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs och bordlades ånyo Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 21), angående minderåriges anställande vid fabriker och handtverk.

§ 3.

Till afgörande förekom Banko-Utskottets Betänkande N:o 15, rörande Herr Hans Larssons motion om öppnande af nytt afdelningskontor för Riksbanken.

*Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken.*

Utskottet hade hemställt:

att berörda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af motionären

Herr Hans Larsson i Flästa, som yttrade: Jag har icke begärt ordet för att utverka bifall till min motion, hvilken genom den behandling, den af Utskottet rönt, är väl begrafven, utan endast för att uttrycka min missbelåtenhet med den motivering, Utskottet såsom stöd för sitt afstyrkande anført.

Utskottet säger såhunda att, "da Sundsvall redan har tre egna bankinrättningar utom den snart upphörande filialbanken, och af de förstnämnda två först i senaste tid tillkommit och således torde mer än tillräckligt ersätta filialbanken med dess sedan en tid minskade verksamhet, synes Fullmäktige icke i Sundsvall kunna förefinnas något behof af ytterligare en bankinrättning, i synnerhet som genom den beslutade och under anläggning varande järnvägen staden inom ett mindre antal år kommer att erhålla ytterligare

Andra Kammarens Prot. 1875. N:o 37.

Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken.
(Forts.)

förbindelse med hufvudstaden.“ Att Sundsvall har tre bankinrättningar, kände jag naturligtvis, då jag aflemnade min motion; men jag trodde, att äfven en fjerde bankinrättning skulle kunna der omsätta ganska betydliga summor. Utskottet åberopar äfven såsom skäl för sitt afstyrkande den omständigheten, att den i Sundsvall befintliga filialbanken snart skall indragas. Det är sannt, att så är förhållandet; men, om jag icke är illa underrättad, är meningen att i och med detsamma der inrätta en fjerde bankinrättning, hvardan icke heller det skälet bör tillmätas någon betydelse.

Hvad vidare vidkommer jernvägsförbindelsen med hufvudstaden så lärer icke heller den kunna anses utgöra något hinder för ett afdelningskontors förläggande i Sundsvall; ty äfven då Sundsvall får denna jernväg, torde de penningbehöfvande derstädes förr anlita privatbankerna än Riksbanken i Stockholm.

Vidkommande Utskottets yttrande, i hvilket med siffror visas, att Riksbankens afdelningskontor lemna ett ganska dåligt resultat, och att man derfor icke bör vidare än som skett, genom afdelningskontor i rikets olika delar utvidga Riksbanken, så är det visserligen sannt, att de hittills varande afdelningskontoren lemnat ett dåligt resultat; men jag kan ej förstå, att deri skulle ligga något bevis på, hurudant resultat ett sådant kontor i Sundsvall skulle gifva, ty hvar och en som känner den ofantliga handelsrörelse, som staden Sundsvall drifver, måste inse, att ett afdelningskontor af Riksbanken, förlagdt till denna stad, icke gerna skulle kunna lemna ett dåligt resultat. Likaså förmodar jag, att det inom kort skall visa sig, att det nyligen inrättade afdelningskontoret i Luleå skall lemna Riksbanken en icke obetydlig behållning af sin rörelse. Emellertid skulle det, åtminstone enligt min tanke, vara bra sorgligt, om Riksdagen skulle visa sig i denna fråga hysa samma åsigt som Banko-Utskottet, ty jag har alltid ansett, att man undan för undan borde understödja Riksbanken genom förstärkande af dess grundfond och i samma mån äfven utvidga Riksbankens rörelse. Jag beklagar, att man icke redan för 10 eller 20 år sedan kommit att tänka på att genom inrättande af flera afdelningskontor i orterna förekomma åtminstone en del af de många privatbanker, som sedan dess uppstått i alla delar af landet.

Jag har blott velat nämna detta till protokollet, och har icke något yrkande att framställa.

Herr Hæggström: När ett afdelningskontor af Riksbanken för ett par år sedan förlades till Luleå, var jag af den åsigt, att man icke gerna kunde välja en olämpligare plats för ett afdelningskontor i Norrland än den stad, som för sådant ändamål då beständes. Men oakadt detta kontor förlades i ena ändan af riket och fick en så inskränkt rörelseomkrets som Westerbottens och Norrbottens län, har det dock visat sig, att afdelningskontoret i Luleå gått ganska bra framåt. Om man kastar en blick på den vid betänkan det fogade tabellen Litt. B., skall man finna, att, medan afdelningskontoren i Göteborg, Malmö och Visby under de

tvänne sist förflutna åren stått på ungefär samma punkt, afdelningskontoret i Luleå under samma tid gått ganska betydligt framåt, oaktadt det varit så kort tid i verksamhet. Som bekant kom det först inemot slutet af år 1872 till stånd.

*Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken.
(Forts.)*

Som Herrarne behaga finna af den åberopade tabellen utgjorde i medeltal de vid afdelningskontoret i Luleå innestående medel 1,176,600 kr. år 1873, men deremot 1,539,800 kr. året derpå, hvaraf de å depositionsräkning, hvilka 1873 uppgått till 5,500 kr., följande året ökats till det relativt höga beloppet af 38,500 kr. Hela summan i medeltal af utestående medel vid detta afdelningskontor var 1873 693,400 kr. och 1874 1,148,700 kr. Af dessa medel voro de för diskonterade vaxlar utestående 278,200 kr. år 1873 mot 497,100 kr. följande året och för kassakreditiv 161,400 kr. år 1873 mot 353,700 kr. året derpå. Säsom förut är nämnt, står rörelsen i alla andra afdelningskontor på ungefär samma punkt. Således visar det sig att det kan nog vara värdt att tänka på att i Norrland upprätta ett nytt afdelningskontor. Att luleåkontoret hittills icke lemnat så särdeles lysande resultat, kommer sig icke deraf, att det finnes brist på rörelse, utan, enligt hvad jag tror, deraf, att det ligger på en plats, der det icke bordt vara förlagdt.

Utskottet säger, att det icke är en för långt sträckt fordran, att afdelningskontoren å de förlag, som riksbanken ställer till deras förfogande för att genom utlåning göra fruktbärande, kunna lemna riksbanken en ren behållning af 4 proc. Det håller jag också med om. Men Utskottet visar sjelft, att samtliga afdelningskontoren å det från Riksbanken anvisade förlaget lemnat år 1874 tillsammans 4,25 proc. och således redan $\frac{1}{4}$ proc. mera än Utskottet pretenderat såsom önskligt.

Det resonnement, som bankofullmäktige haft och hvilket Utskottet genom att hafva utan bemötande upptagit måste anses hafva gjort till sitt eget eller det, att Sundsvall skulle "inom ett mindre antal år" erhålla ytterligare förbindelse med hufvudstaden genom den beslutade och under anläggning varande jernvägen och därför icke vara i behof af något nytt afdelningskontor, tror jag icke varit riktigt. Mig synes, att, i samma mån kommunikationerna förbättras, uppstår en större rörelse i förening med ökad behof af rörelsekapital och att således just omständigheten af förbättrade kommunikationer påkallar ytterligare bankafdelningar, vare sig privatbanker eller afdelningskontor från Riksbanken.

Emellertid har jag för närvarande, lika litet som motionären, något yrkande att göra, men jag har ansett nyttigt att påpeka, att Norrland befinner sig i det utvecklingsstadium, att, om en annan gång en motion väckes i ifrågasatta hänseende, densamma icke förtjenar så snöpligt afvisas som nu skett.

Per Nilsson i Wittjerf: Det är en alldeles obestriddlig sak, att Sundsvall, som större delen af året saknar kommunikationer med hufvudstaden, har högsta behof af att ega afdelningskontor af Riksbanken. Äfven om sådana kontor för Riksbanken icke äro

Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken
(Forts.)

så inkomstbringande, tror jag dock det vara af den största vikt, att dess penningrörelse så mycket som möjligt är för riket gemensamt nyttig, d. v. s. att Riksbanken beslutar om nödiga penningeförskott.

Det är visserligen svårt att göra något yrkande, då icke motionären eller några andra talare så gjort, men jag anser mig likvisst böra yrka afslag å Utskottets betänkande och bifall till motionen.

Herr Gumælius: Jag hade icke ämnat yttra mig då den förste talaren icke gjorde något yrkande; men då den andre talaren, utan att heller göra något yrkande, fann sig böra gifva Utskottet ytterligare påskrifvet, så anser jag mig skyldig att taga Utskottet i försvar, och jag har nu fått så mycket mera anledning dertill, sedan den tredje talaren framkommit med ett positivt förslag, som jag väl finner icke kunna förtjena något afseende, men likväl, som sagdt, gifver mig ytterligare anledning att bemöta de emot Utskottets hemställda gjorda anmärkningar.

Det kan icke annat än förvåna mig att den andre talaren i ordningen, hvilken under loppet af 4 år arbetat i Banko-Utskottet och äfven varit ledamot af Statsrevisionen samt i sådan egenskap bevittnat. huruledes det allvarligt varit på tal att framlägga en fullständigare utredning än hittills öfver afdelningskontorens förhållanden, nu funnit sig öfverraskad öfver hvad som skett. Det är väl annars vanligt att, när en motion afstyrkes, man gifver fullständiga skäl för ett sådant afstyrkande; sällan har jag hört ett utskott klandras därför att det gifvit för fullständiga skäl, och icke heller synes det mig rättvisligen kunna sägas att Utskottet alltför snöpligt affardat motionen.

Denne ärade talare sade för öfrigt att, då Utskottet syntes fordra att Riksbanken å de medel, som lemnades till afdelningskontoren, erhöle 4 proc. i behållning, en fordran, som han icke ansåg obillig, Utskottet väl bort vara tillfreds nu då afdelningskontoren förlidet år gifvit 4,25 proc. emot 3,38 proc. år 1873. Men jag behöfver icke fästa hans uppmärksamhet å hvad som står i raderna näst efter, ty jag förmodar att han genomläst betänkandet i sin helhet. Deraf finner man emellertid förklaringen öfver det för förlidet år mer än vanligt gynnsamma förhållandet, hvilket uppkommit deraf att af de tvänne största kontoren det i Malmö ökat användningen af förlaget och göteborgskontoret fått in penningar å lån inom linien, men å andra sidan bör, såsom Utskottet också anmärker, uppmärksammas den onekligen ringa afkastningen från alla kontoren tillsammans tagna jemte den tyngd kontoren utöfva på bankens pensionsstat och som orsakar att rörelsen i sjelfva verket lemnar mindre inkomst än den bokförda vinsten.

Han tyckte vidare att luleåkontoret, ehuru ofördelaktigt placeradt, icke gifvit dåligt resultat och han anförde såsom exempel att medlen å depositionsräkning, som 1873 uppgingo till allenast 5,500 kronor, år 1874 stigit till 38,500 kronor, hvilket han ansåg vara

en högst betydlig stegring. Ja, jag medgifver, att om man räknar i procent beloppet ej är så litet men betraktar man detta samma belopp såsom bankens depositionsmedel, så lära väl 38,500 kronor ej kunna anses annat än som en ganska ringa summa för en bankinrättning: 38,000 eller 5,000 synes mig i detta afseende komma på ett ut. Tager man nu dertill i betraktande att Luleåkontorets upp- och afskrifningsrörelse nedgått från 51,100 år 1873 till 43,000 förlidet år, så förgyller detta icke upp saken.

Han visade att luleåkontorets rörelse under två år af dess verksamhet stigit från 693,400 till 1,148,700 kronor. Ja, det lärer väl vara förhållandet med hvarje nytt företag, om det har någon lifskraft, att det om någonsin visar denna under de första månaderna af sin tillvaro och att dess verksamhet sålunda till en början stegrar, men jemför man åter denna siffra 1,148,700 med kontorets förlagskapital 1,458,300 kronor, så finnes det att inemot $\frac{1}{4}$ af detta sednare icke kunnat i rörelsen användas. Så väl den nu nämnde talaren som den förste menade att luleåkontoret burit sig ganska bra och den förste talaren hoppades att det skulle visa sig att detta kontor ej komme att gå med förlust. Äfven jag vill gerna hoppas att så skall inträffa, men för närvarande kan jag ej finna att det är något att skryta med, ty hittills åtminstone har kontoret visat brist, uppgående år 1873 till i rundt tal 18,800 kronor och förlidet år under gynnsamma förhållanden till 7,047 kronor.

I Sundsvall, sade den förste talaren, skulle vara stor rörelse, och oaktadt der redan funnos 4 banker, skulle der nog finnas plats och verksamhet för en öfve. Riksbanken har icke lyckats så särdeles väl på andra håll, till och med göteborgs- och malmökontoren hafva icke gifvit någon öfverdrifven vinst. Skulle man nu anlägga ett nytt afdelningskontor för Riksbanken, så skall detta ske antingen för att tillgodose en landsorts behof eller också för att bereda Riksbanken vinst — något tredje kan jag ej tänka mig. Nu finnes det i Sundsvall 3 bankkontor och motionären upplyser att ett 4:de inom kort lärer komma att etableras. Jag kan under sådana omständigheter icke finna något trängande behof vara för handen, och visar det sig derjemte att Riksbanken icke har någon behållning på sina afdelningskontor, så synes det väl icke heller från bankens synpunkt vara önskvärdt att nu inrätta ett nytt kontor. Dermed vill jag icke hafva sagt att det ju icke under andra tider och andra förhållanden kan vara lämpligt att utvidga Riksbankens rörelse, men detta förutsätter helt andra grunder för kontorens rörelse, det förutsätter att dessa kontor komma att skötas fullkomligt bankmässigt, hufvudsakligen genom vinstbringande upp- och utlåning af ledigt kapital och att de icke blott lägga an på att taga emot medlen från Riksbankens hufvudkontor för att utlåna dem åt andra. Att de skulle gifva någon motsvarande vinst i stället för att såsom hittills gifva förlust kan gå för sig derigenom att man i likhet med de enskilda bankerna icke rör sig företrädesvis med Riksbankens medel. utan lägger an på upp- och afskrif-

Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken.
(Forts.)

Angående
nytt afdel-
ningskontor
för Riks-
banken.
(Forts.)

nings- samt depositionsrörelse och vinner på ränteskilnaden mellan hvad man tager och hvad man gifver. När man kan upprätta ett sådant system för Bankens afdelningskontor och genom andel i vinsten göra Bankens styrelse och verkställande direktören intresserade för bankrörelsens utveckling, då kan det vara skäl att tala om inrättande af ett större antal afdelningskontor för Riksbanken, men på den fot vi nu stå torde vi ej böra göra det och hvad särskildt ifrågasatta afdelningskontoret i Sundsvall beträffar, tror jag alls icke något skäl finnes, som talar därför, hvarföre jag tillstyrker att Kammaren måtte bifalla Utskottets hemställen.

Herr Berggren: Jag är motionären och de talare, som likhet med honom velat bereda den ort, jag tillhör, fördelen af inrättandet af en ny bank derstädes, all tack skyldig, och jag är förvissad, att man i Sundsvall med tillfredsställelse skall mottaga densamma, så mycket heldre, som den betydliga rörelsen å denna ort onekligen kräfver ganska betydliga penningeförsträckningar. Likväl anser jag mig skyldig att upplysningsvis meddela, att derstädes utom filialbanken, som snart kommer att fortsättas af ett nytt bolag, finnas ännu fyra banker, deraf en sparbank med en million i årlig utlåningsrörelse och en folkbank, som omsätter ännu mer. Jag vågar därför uttala den åsigten, att man i Sundsvall åtminstone för närvarande icke med fog kan uttala några anspråk på att erhålla fördelen af ett afdelningskontor utaf Riksbanken åtminstone för närvarande. Helt annorlunda kan frågan gestaltar sig i framtiden, då den norrländska jernvägen blir fullbordad, men för närvarande tror jag, såsom sagdt är, icke inrättandet af ett sådant kontor derstädes vara behöfligt, ehuru på sätt jag också redan yttrat, jag är öfvertygad, att man i Sundsvall med glädje skall emottaga detsamma. Det var endast detta jag upplysningsvis velat omnämna.

Herr Hæggström: Jag skall icke yttra många ord. Jag vill endast beriktiga ett yttrande af Herr vice Ordföranden i Banko-Utskottet. Han sade nämligen, att afdelningskontoret i Luleå blifvit förlagdt dit på grund af Bankofullmäktiges och Banko-Utskottets förslag samt Riksdagens beslut, men så är icke förhållandet, ty Bankofullmäktige och Banko-Utskottet föreslogo Umeå i stället för Luleå, men Riksdagen, som förmodligen fått bättre underrättelser under hand, ansåg lämpligare att förlägga detsamma till Luleå. Jag har redan förut talat om afdelningskontorets i Luleå verksamhet och ehuru jag icke tror, att det var den lämpligaste platsen i Norrland för ett sådant kontor, så torde dock ej kunna bestridas, att det gått framåt, så mycket man kan begära under 2 års tillvaro, ty alla barn i början, säger ordspråket.

Man har vidare sagt, att kontoret ej borde förläggas till Sundsvall, emedan der redan funnos flera bankinrättningar, men motionären har icke bestämdt nämnt Sundsvall såsom det tjenligaste stället

för ett dylikt kontor, utan man kan lika väl tänka sig, att det skulle förläggas till Hudiksvall, Hernösand eller Umeå och då Banko-Utskottet för öfrigt har motionsrätt, är det ju ingenting som hindrat Utskottet att föreslå annan plats, om det ansett sådant vara för Norrland fördelaktigare. För öfrigt ber jag, till gemmäle å representantens från Sundsvall anmärkning beträffande de många banker som förut funnes i Sundsvall och att fördenskull ett ytterligare Bankkontor der icke för närvarande behöfdes, honom svara på min fråga, huru mycket der diskonteras för närvarande och om der diskonteras alls? För min del befarar jag att derstädes icke finnes något öfverflöd på rörelsemedel och jag tror verkligen, att det skulle vara ganska välkommet för Sundsvall att erhålla ett afdelningskontor från riksbanken, ty under nuvarande konjunkturförhållanden hafva dervarande banker högst betydligt inskränkt så diskont- som lånerörelsen.

Angående nytt afdelningskontor för Riksbanken.
(Forts.)

Vice Ordföranden i Banko-Utskottet har slutligen, bland annat, erinrat, att det senaste årets något gynnammare resultat af afdelningskontorets i Göteborg verksamhet egentligen uppkommit genom oväntade inbetalningar å inom linien förda lån, till belopp 11,000 kronor, men härmed bör dock äfven observeras, att det betydliga antal afskrifningar för lån öfver 10 år gamla, som man lagt kontoret till last, år 1874 utgjort nära 14,000 kronor, hvadan således båda dessa faktorer taga ut hvarandra. Det bör dessutom icke vara någon nyhet för vice Ordföranden i Banko-Utskottet, hvarför man på sednare tiden haft så stora afskrifningar vid Göteborgs afdelningskontor, likasom att man hädanefter bör kunna antaga att detta missförhållande skall snart upphöra.

Herr Gumælius: Med afseende å hvad den siste talaren aumärkt vill jag endast säga, att de omtalade afskrifningarne gälla fordringar, som redan blifvit förda inom linien och således icke kunna inverka till någon nedsättning i det senaste årets bokslut.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de yrkanden som blifvit gjorda, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 4.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande N:o 14, i anledning af väckt motion om ändringar i gällande strafflag samt i Kongl. förordningen om strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall.

Berörda motion, hvilken afgifvits i Första Kammaren af Herr L. Nordenfelt (N:o 3), afsåg att dels genom skärpta straffbestämmelser, dels genom utvidgande af allmän åklagares åtalsrätt och dels genom häktningens medgifvande i vissa fall, der sådan enligt nu gällande lag icke eger rum, förebygga våldsgerningar och fridsbrott; och hade Utskottet i anledning af motionärens förslag

Angående ändring af lagens bestämmelser rörande häktning.

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)

funnit sig böra hemställa: att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen den 16 Februari 1864 om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Misstänkes någon att hafva begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan, eller att hafva stört hemfrid, eller våldfört annan å sådant ställe, som i 11 Kap. 15 § strafflagen omförmäles; den må ock i häkte tagas. Hafver han embete eller tjänst, eller fast egendom, eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han, genom undanrödjande af bevis eller egendom, sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.

Mot hvad sålunda blifvit hemstaldt hade inom Utskottet reservationer afgifvits af Herrar *von Gegerfelt*, Grefve *Mörner*, *Sundell*, *Sven Nilsson* och Grefve *Horn*, hvilken sistnämnde för sin del föreslagit följande tillägg till 6 punkten uti 19 § af Kongl. Maj:ts förordning om strafflagens införande med mera den 16 Februari 1864:

„Misstänkes någon — — på fri fot lemnas. Begår någon sådan våldsamhet, som uti 9 § 1 mom. eller uti 15 § 2 mom. i 11 Kap. strafflagen sägs, då må han, äfven om häktning enligt denna lag eljest å sådant brott icke följa må, häktas och i förvar qvarhållas, dock ej under längre tid än säkerheten det fordrar..“

Efter det uppläsning skett af Utskottets hemställan, anförde:

Herr Östergren: Herr Talman! Mine Herrar! Lag-Utskottets ifrågavarande förslag går ut på att utvidga rättigheten att häkta personer, som misstänkas för brott. Vår nu gällande lag innehåller den regel, att ingen må häktas för brott ringare än dem, för hvilka straffarbete kan följa; men Utskottet vill nu medgifva, att häktning må kunna ske för mycket ringa brott, ja, äfven för sådana, å hvilka icke kan följa strängare straff än böter till belopp af högst 50 kronor. Enligt Utskottets förslag skulle nämligen i en af §§ uti den så kallade Promulgationslagen införas ett stadgande att, om någon misstänkes att hafva stört hemfrid, eller våldfört annan å sådant ställe, som i 11 Kap. 15 § strafflagen omförmäles, skulle han kunna i häkte tagas.

Jag kan för min del icke medverka dertill, att detta Lag-Utskottets förslag må varda upphöjdt till lag; och skälen, hvarföre jag ej det kan äro tre.

Det första är, att förslaget går för långt, det vill säga, är för strängt, gör för stort ingrepp i den personliga friheten.

Det andra skälet är, att lagförändringen, sådan Utskottet tänkt sig densamma, skulle i tillämpningen medföra betänkliga oegentligheter, och att motsägelse skulle komma att förefinnas mellan särskilda stadganden i lagen.

Det tredje skälet, hvarföre jag ej kan godkänna detta förslag,

är, att detsamma skulle föranleda dryga kostnader ej blott för det allmänna, utan äfven för enskilde.

Att Utskottet i sitt förslag gått för långt, tror jag att man skall medgifva, om man gör sig reda för de brott, för hvilka enligt Utskottets förslag häktning må ega rum. Den första gruppen bland dessa brott är hemfridsbrottens, hvilka brott af lagen i allmänhet beläggas med ganska ringa straff. Hemfrid brytes, om någon af ondska eller öfverdåd slår in fönster i annans hus, eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat. Straffet för detta brott är böter från och med 10 till och med 100 kronor och om brottet begås endast af okynne, så är straffet böter högst 50 kronor. Det synes mig alltför strängt att medgifva häktning för ett så ringa brott. Hemfrid brytes äfven derigenom, att någon, som i lofligt ärende inkommit i annans gård, hus eller fartyg; vägrar att derifrån, efter tillsägelse, sig begifva. Detta är väl ej heller ett så svårt brott, att häktning derför bör medgifvas. Likaså brytes hemfrid, om husransakan anställes af obehörig person eller i olaga ordning. Äfven detta brott är, enligt min tanke, för ringa att kunna föranleda häktning.

Jag sade, att om Lag-Utskottets förslag ginge igenom, skulle detsamma medföra flera oegentligheter i tillämpningen. En sådan oegentlighet skulle vara, att, om en person tilldelade en annan ett lindrigt slag vid marknad eller auktion, så skulle han derför kunna tagas i häkte, men om han gjorde det på kommunalstämma, kyrkostämma eller annan sådan offentlig sammankomst, så skulle häktning icke kunna ega rum. Detta vore oegentligt derför, att ehuru lagen för vissa brott stadgar samma straff, skulle genom bifall till Utskottets förslag en olikhet emellan komma att förefinnas i så måtto, att häktning kunde följa för det ena, men icke för det andra. Motsägelse eller stridighet skulle uppstå emellan nu ifrågavarande lagrum, om det ändrades i enlighet med Utskottets förslag, och 11 Kap. 13 § af strafflagen, ty i sistnämnda § stadgas, att hemfridsbrott icke må af allmän åklagare åtalas, der de ej af målsegande till åtal angifvas, men detta oakadt skulle åklagaren, på grund af förstnämnda lagrum, kunna häkta en person för det han begått hemfridsbrott.

Att lagförslagets antagande skulle medföra ökade kostnader för staten framgår klarligen, om man besinnar, att hvarje häktningsfall, som uppkomme i följd af det af Utskottet föreslagna tillägg till promulgationslagen, hade med sig fångforsling och behof af kost för fången, hvarigenom de förut nog dryga kostnaderna för fångvården komme att än mera ökas. Äfven för domare, nämndemän och åklagare skulle kostnader uppkomma, ty om häktning verkställdes och lagtima ting icke inom tre veckor infölle, skulle urtima ting hållas; och såväl domare som nämndemän och åklagare måste då resa till tinget för att döma den häktade till måhända ett ringa bötesbelopp och genast släppa honom lös. Jag vill sluthigen fästa uppmärksamheten derpå, att det till och med skulle kunna hända, att, sedan saken kommit

*Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning
(Forts.)*

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häkning
(Forts.)

inför tinget, målseganden ångrade sig och nedlade sin talan, utan att allmänna åklagaren egde rätt att upptaga densamma. Den häktade slapp då undan allt straff och förrättningsmännen hade rest förgäfves.

På grund af hvad jag sålunda anført, anhåller jag om proposition på afslag å Utskottets förslag.

I detta yttrande förenade sig Herr *P. Staaff*.

Herr Philipsson: För att rätt kunna bedöma det föreliggande lagförslaget, måste man i främsta rummet tillse, hvad som varit motivet till den i lagen föreskrifna häktningståtgärden. Man får då icke utgå från den synpunkten, att häktningen skulle vara en tillökning i det straff, som den brottslige för sin öfverträdelse af samhällets lagar har att förvänta, utan orsaken, hvarföre lagen i vissa fall föreskrifver vidtagandet af en sådan åtgärd, får man söka uti statens omtanke att upprätthålla lagarne i sådana fall, der anledning är att befara, det en person, som gjort sig förfallen till något strängare straff, skall söka undvika rättvisan genom att begifva sig på flykten, och således undgå påföljderna af sin lagöfverträdelse. Detta är orsaken till föreskriften i 5 punkt 19 § promulgationslagen. der det stadgas, att „den, som misstänkes att hafva begått brott, hvarå dödsstraff eller straffarbete, dock ej under två år, efter lag följa kan, skall i häkte tagas.„ Här påbjudes uttryckligen, att, derest någon begått ett sådant brott, för hvilket två års straffarbete är det lindrigaste straffet, han ovillkorligen skall häktas. Uti 6 punkt af samma §, och om hvilket nu egentligen är fråga, föreskrifves deremot häkning icke såsom en ovillkorlig påföljd af ett brott, utan der säges endast, att om någon misstänkes att hafva begått brott, som ringare är än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan; „den må ock i häkte tagas.„ Här beror således på pröfning i hvarje särskildt fall, huruvida häkning skall ega rum eller icke. Från detta stadgande gör dock lagen straxt derefter följande undantag, då den säger: „Hafver han embete eller tjänst, eller fast egendom, eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han, genom undanrödjande af bevis eller egendom, sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.„

Det är i denna senare punkt, som Utskottet, med anledning af Herr Nordenfelts motion, ansett, att ett tillägg bör ega rum. Motionären har vid framläggandet af sitt förslag utgått från den synpunkten, att man borde stäffa de angrepp mot den personliga friheten och de våldsamheter, som, särdeles på de ställen, der talrika arbetare för erhållande af arbetsförtjänst äro samlade, snart sagdt, höra till ordningen för dagen, i synnerhet som dessa våldsamheter hota att mer och mer gripa omkring sig och störa samhällets frid och lugn. För att vinna detta mål har man naturligtvis tvänne olika vägar att välja emellan. Den ena är att

för de brott, för hvilkas öfver hand tagande man vill sätta någon gräns, stadga svårare straff, det vill säga, med tillämpning på förevarande fall, att för de brott, som motionären i sin motion omnämnt och hvilka enligt nu gällande lag ej äro belagda med svårare straff än fängelse eller böter, stadga såsom påföljd äfven straffarbete, hvarigenom äfven för dessa brott den ifrågavarande 6 punkten blir tillämplig och häktning således kan få ega rum. Men Utskottet har ansett, att denna väg icke borde följas, emedan derigenom den harmoni och det inre sammanhang, som finnes i vår nu gällande strafflag, skulle komma att störas. Då emellertid häktning är en åtgärd, som är föreskrifven af fruktan, att personer skola begifva sig undan för att undgå strängare straff, ligger det nära till hands, att denna åtgärd äfven kunde tillämpas i sådana fall, då någon, som begått våldsamheter och dylika angrepp på den personliga friheten, hvilka det nu är fråga om att stäfja, skulle vilja begifva sig ifrån trakten och derigenom undgå hvarje påföljd af sin brottsliga handling. Utskottet ansåg följaktligen, att man borde välja denna väg, samt att, då sjelfva föreskrifterna om häktning enligt den ifrågavarande punkten äro alldeles vilkorliga, på detta sätt skulle kunna vinnas att, då personer visste, att de genom våldsamheters begående voro utsatta för att blifva häktade, en gräns derigenom komme att sättas för dylika brott.

Det hade naturligtvis varit helt enkelt för Utskottet att draga sig undan hela saken och förklara, att några strängare straff, än de, som nu äro bestämda, icke kunde af detsamma föreslås, liksom att icke heller häktning borde förekomma, emedan en sådan åtgärd icke vore rationel; ja, jag medgifver gerna, att den icke är rationel, emedan den icke öfverensstämmer med strafflagens idé, som icke borde tillåta att vissa brottslingar få häktas, men andra icke. All häktning är ett ingrepp uti en persons frihet, men frågas kan, huruvida icke ett sådant ingrepp bör ega rum, då någon visat sig icke respektera andras frihet.

En talare har här fäst uppmärksamhet på, att det skulle ligga en inkonsequens deruti, att Utskottet i sitt förslag icke talar om kommunalstämma, kyrkostämma och andra dylika sammankomster, utan endast om hemfridsbrott och våldsamheter, begångna på sådana ställen, som omnämnas uti 11 Kap. 15 § strafflagen. Detta är mycket riktigt anmärkt; men orsaken, hvarföre icke dessa förstnämnda ställen blifvit upptagna, är den, att erfarenheten icke visat, att det är behöfligt, då det väl högst sällan läser inträffa, att ordningen på dylika ställen störes af sådana våldsamheter, om hvilkas stärfjande här hufvudsakligen är fråga.

Samma talare yttrade vidare, att det vore högst besynnerligt, om på vissa brott, såsom till exempel hemfridsbrott, väl skulle kunna följa häktning, men åtal af allmänna åklagaren ej få ega rum utan målsegandens angivelse samt att detta icke vore fullt konsekvent. Det är dock naturligt, att han finge vänta med häkningsåtgärden, till dess han erhöle rätt att anställa åtalet

*Anoående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts)*

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häkning
(Forts.)

och deruti ligger ingen inkonsequens, ty samma förhållande eger äfven rum med andra brott, på hvilka straffarbete till och med öfverstigande två år kan följa. Sådana brott äro till exempel de, som omtalas uti 12, 13, 14 och 15 §§, 15 Kap. strafflagen. Enligt den förstnämnda af dessa §§ straffas den, som våldför sig emot en qvinna på det sätt som vidare i §:n omförmäles, med straffarbete från och med 6 till och med 10 år, och de i de följande paragraferna omtalade brott, hvilka äro af ungefär enahanda art, som det nyss nämnde, bestraffas dels på samma sätt som detta, dels med straffarbete i högst 6 år, dels med sådant straff från och med 2 till och med 6 år. Men uti 16 § samma Kap. stadgas, att de brott, som nu här blifvit uppräknade, enligt regel icke få åtalas af allmän åklagare, oaktadt således dessa brott äro belagda med sådana straff, att enligt den förut åberopade 5 punkten i 19 § promulgationslagen de, som misstänkas att hafva begått dem, ovilkorligen skulle inmanas i häkte, kan något sådant dock ej ske, förrän målseanden angifvit brottet till åtal, när först då allmänna åklagarens åtalsrätt vidtager. Hvad den ärade talaren nämnde om inkonsequens i detta fall, var således mindre befogadt, då lagen redan förut, såsom här ofvan blifvit visadt, medgifvit dylika undantag.

Hvad slutligen vidkommer talarens anmärkning att med den af Utskottet nu tillstyrkta lagförändringens antagande staten skulle komma att vidkännas ytterligare kostnader, så lära väl sådana icke kunna undvikas, i fall man verkligen vill hafva en hjälp emot det öfverklagade onda.

Man har vid så många tillfällen talat om, att något borde göras i detta hänseende, och Utskottet har därför också vågat sig på ett försök dermed. Enligt dess förslag komme det icke att blifva *ovilkorligt nödvändigt* att den, som misstänkes att hafva begått något sådant brott, hvarom här fråga, skulle inmanas i häkte, utan afsigten med detsamma är endast att bereda en möjlighet att, *der så af omständigheterna påkallas*, vidtaga en sådan åtgärd. Det inträffar ganska lätt, att, der en större skara arbetare eller löst folk är församladt på någon allmän väg eller dylikt öppet ställe, våldsamheter uppkomma, och man kan då lätt tänka, hvilken gräns skulle kunna sättas därför, i fall man genast kunde gripa våldsverkarne och inmana dem i häkte. Jag tror verkligen, att, om man betraktar det föreliggande lagförslaget ur sådan synpunkt och likasom Utskottet deruti ser ett medel att afstyra dylikt ofog samt härjemte betänker, att, om tillstyrkta lagbestämmelsen af åklagaren med hofsamhet utöfvas och tillämpas, den icke kan gifva anledning till några större olägenheter, man skall finna förslaget välbetänkt, och på grund häraf tager jag mig friheten att yrka bifall till detsamma.

Herr Rubenson: Min ståndpunkt i denna fråga är alldeles densamma som min kamrats på Stockholmsbänken, hvilken först yttrat sig. Jag kan ingalunda vara med om att gifva min röst

åt föreliggande Lagutskotts-betänkande. Den talare, som näst före mig hade ordet, yttrade ganska riktigt, att lagstiftarens motiv för häktning vore omtanke för lagarnes upprätthållande och att personer, hvilka begått sådana brott, som i lagen äro belagda med strängare straff, må genom häktningsåtgärden förhindras att genom flykten undgå rättvisan. Detta är, som sagdt, ganska riktigt; men jag tror icke denna sats vara tillämplig på ifrågavarande fall. Ty de nya brott, som Lag-Utskottet nu föreslår skola komma under den kategori, att blotta misstanken om deras begående kan föranleda en persons häktning, äro ingalunda hänförliga till hvad lagen sjelf hänför under svårare brott. För min del kan jag icke neka, att ju hemfridsbrotten, sådana de nu ofta förekomma, för närvarande i vår strafflag äro belagda med väl ringa straff, och jag tror verkligen att lagstiftningen i detta hänseende slagit öfver till en väl skarp motsats, mot hvad den varit fordomtima. Men om detta är förhållandet och om det visat sig, att säkerheten i landet blifvit mera allmänt störd genom dylika brott, så torde väl med ökandet af brottens antal äfven straffet för dem kunna ökas. Och om straffet ökades följde af sig sjelf, att häktning skulle kunna vidtagas i svårare dylika fall. Detta är en utväg som skulle kunna anlitas, om verkligen sådan fara stode för dörren, som man påstått. Deremot kan jag under inga omständigheter godkänna den andra utvägen, som den ärade talaren från Göteborg förordade; och det just af det skäl, som han sjelf framhöll. Han yttrade nemligen, att häktning vore någonting vilkorligt, en irrational åtgärd och detta är riktigt; men bestraffande af brott är någonting rationelt. Blir då frågan om att välja emellan att vidtaga en rationel eller irrational åtgärd: att lägga uti domarens hand att stäffa ifrågavarande oskick eller öfverlemna åt åklagaren att af ögonblickets ingivelse härvid lag ingripa, tvekar jag för min del ej i valet.

Promulgationslagen uppställer i 19 § objektiva grunder för häktningsåtgärders vidtagande och detta på goda skäl, enär det är nödvändigt för lagstiftaren att, om han tillstodder häktning, regelbinda densamma. Berörda § har till grund för gällande bestämmelser angående häktning lagt handlingens större eller mindre brottslighet och stadgar, att, om någon misstänkes hafva begått brott, derå minst straffarbete i 2 år enligt lag följa kan, *skall* denne person i häkte tagas, och medgifver att i vissa fall person *må* häktas, äfven om det brott, hvarför han misstänkes, är af ringare beskaffenhet, blott det enligt lag kan medföra straffarbete. Dessa äro de enda fall, i hvilka häktning kan ifrågakomma, dock med det speciela undantag, att okänd person, som undandrager sig att uppgifvas sitt namn eller sin hemort eller skäligen misstänkes derom lemna osanna uppgifter, må häktas, ändock att brottet, hvarför han misstänkes, endast är belagdt med fängelse eller böter. Denna lag innehåller således objektiva grunder i detta fall och det såsom jag nyss sade, på goda skäl. Med den föreslagna förändringen åter skulle förhållandet blifva ett annat. Man har yttrat emot en

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)

Angående
ändring af
lagen be-
stämmelser
rörande
häktning
(Forts.)

min kamrat på Stockholmsbanken, att äfven enligt nu gällande bestämmelser häktning kan ega rum för brott, å hvilka allmänna åklagaren icke får tala utan målsegandens medgifvande, och i sådant hänseende har man påpekat kvinnofridsbroten. Detta är visserligen samt, men det är blott ett undantagsfall, grundadt på så speciela förhållanden, att det ej bör kunna återopas såsom bevis emot nämnde talare. I fråga om dylika brott bör det nämligen bero på den förfördelade kvinnan eller hennes målsman att låta brottet komma till allmänhetens kännedom, hvilket ju alltid väcker en viss anstöt, hvarföre den förfördelade mången gång kanske anser med sin fördel mera öfverensstämmande att tyst fördraga den lidna skymfen än att få den brottslige straffad under dylika vilkor. Det angifna undantaget synes mig derföre ej bevisa hvad man åsyftat dermed bevisa.

Man har vidare sagt, att det vore önskligt, om häktningsåtgärder kunde tillgripas, då flere personer sälla sig tillsammans och genom sitt uppförande lägga i dagen uppsåt att begå någon våldsamhet. Stannar det emellertid dervid, så att uppsåtet ej öfvergår till någon handling, tror jag i detta fall intet skäl till häktning förefinnas. Verkställes deremot afsigten i någon mån, tror jag lagen nu redan innehåller bestämmelser, som berättiga vederbörande att häkta dessa personer. 10 kap. 13 § Strafflagen stadgar nämligen: "Sammlar sig folkmängd tillhopa och störer lugnet eller allmänna ordningen, utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 7 § sägs, och skingrar sig ej den folkmängd på offentlig myndighets befallning, utan visar trotsighet deremot; då skola anstiftare och anförare af det upplopp till straffarbete i högst ett år dömas" etc. Straffarbete kan således i detta fall ådömas, och då kan ju också, enligt nu gällande lag, häktning vidtagas.

På grund af hvad jag nu anført och med återopande af de skäl, Herr Östergren förut påpekat, ber jag att få förena mig med honom i yrkande om afslag å Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Det låter visserligen rätt vackert, då man hör stadsrepresentanterne tala om att den personliga friheten ej bör inskränkas, men vi måste väl se till, att vi bo i ett lagbundet samhälle, der man, så vidt möjligt, vill söka vara fredad för öfvervåld och jag tror att man bör, om en eller annan princip visat sig tarvå utsträckning, också vidtaga sådan. Det är möjligt att stadsrepresentanterne i denna fråga hafva en annan uppfattning än vi andra och detta kan lätt förklaras. Man behöfver nämligen ej gå långt i Stockholm t. ex., eller i allmänhet i städerna, förrän man påträffar någon polistjensteman och i städerna kan man således iakttaga nödiga försigtighetsmått. Så är deremot ej förhållandet på landet, der i allmänhet polisstyrkan är ganska fåtalig och med nu gällande lagbestämmelser är det många svårigheter, innan man kan få en person häktad. Det är sorgligt att omtala det, men sanning är, att nu på senare tider, då till följd af de större arbetsföretag, som ofta förekomma, en hop löst folk

samlas tillhoppa och der spirituosa flitigt anlitas, man lefver i ett osäkerhetstillstånd, som bör stäffas. Men huru skall detta tillgå? Man vill ej på några vilkor inskränka den personliga friheten, och det låter mycket vackert, men jag tror, att man förr eller senare måste tillgripa denna utväg. Man har sagt, att fönsterinslagning och våldsamt inträngande i annans hus, äro sådana obetydliga förseelser, att den personliga friheten ej borde inskränkas för dylika småsaker. Jag tycker dock det vara obehagligt nog att få mina fönster inslagne eller mitt hus med våld inkräktadt af kanske alldeles okände personer, som ofta jemväl äro berusade. Nog vore det väl rätt att dylika våldsverkare togos i förvar och den allmänna rättskänslan borde väl ej lida deraf. De anmärkingar, som framkastats emot en utsträckning af allmänna åklagares åtalsrätt, hafva redan af en annan talare blifvit bemötta, och jag torde derföre icke behöfva uppehålla mig dermed. Vidare har man framdragit såsom olägenhet af antagandet utaf Utskottets förslag, att en följd deraf blefve att fängelserna öfverfylldes; men jag tror ej, att sa skulle blifva förhållandet. Om nämligen i folkmedvetandet inpreglades att hemfridsbrott i allmänhet äro af svårare beskaffenhet, så att de kunde hafva häktning till följd, skulle säkerligen många sådana brott afstyras och de nu obetänksamme våldsverkarne komma på bättre tankar. Dessutom vill jag påpeka, att enligt Lag-Utskottets förslag, det icke skulle vara *nödtvång* att vid hvarje sådant brott häkta orostiftaren, utan att dermed afses endast *rättighet* för vederbörande att vidtaga sådan åtgärd, om den vid det särskilda fallet ansåges af behovet påkallad. Förslaget, betraktadt ur denna synpunkt, synes mig derföre sundt och antagligt.

An vidare har man sett en olägenhet deri, att, då ransakning med häktad person på landet vanligen företages först 3 veckor efter häktningen, i detta fall häktningstiden skulle vara alltför lång i förhållande till brottets ringa beskaffenhet. Det kan väl, vara sannt, att på åtskilliga ställen så skulle blifva förhållandet, men i många eller i de flesta domsagorna hållas nu för tiden ting eller s. k. sammanträden nästan hvarje månad, och med afseende på dessa förtjenar den *anmärkning* ringa eller intet afseende. För öfrigt är jag öfvertygad, att ej många af dessa förseelser skulle blifva föremål för handläggning vid domstol, enär våldsverkarne vanligen begå dem i rusigt tillstånd och, sedan ruset gått öfver, göra allt för att träffa förlikning med målsegaren. En fördel vore dock alltid att kunna taga sådana personer i förvar och hålla dem i schack, så länge de fortfarande påverkas af ruset.

Slutligen har Herr Rubenson ansett dylika våldsamheter lättast kunna stäffas genom straff-förhöjning, hvilket jag dock för min del ej kan finna lämpligt. Mycket bättre vore väl medgifvandet att få taga en dylik person i förvar, hvarigenom han ock urständsattes att göra annat och kanske svårare ofog.

Hemfridsbrottet synes mig således vara af den beskaffenhet, att gerningsmannen bör kunna derför häktas; den allmänna rätts-

*Anående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)*

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)

känslan i landet fordrar ock att något göres för stäfjandet af dylika brott och tidpunkten är därför nu inne att vidtaga åtgärder i sådant hänseende. Den ändring i nu gällande bestämmelser, som af Utskottet föreslagits, synes mig desto mindre innebära någon fara för den personliga friheten, som denna ändring är af nödvändigheten påkallad; och jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då jag mot detta Lag-Utskottets Utlåtande afgifvit reservation, utan att dervid något närmare redogöra för min åsigt i frågan, så ber jag att nu i största korthet få göra det; till en början förklarande, att jag närmar mig den ståndpunkt, grefve Horn i sin reservation intagit och som finnes angifven å sid. 7 i utlåtandet.

Jag kan ej föreställa mig annat än, att en sådan lagbestämmelse, som Utskottet här föreslagit, i många, ja kanske i de flesta fall skall komma att befinnas för hård och obillig, i den händelse den blir upphöjd till lag. Medgifvas må dock, att något bör göras i den riktning Utskottet angifvit, och äfven att i vissa fall en dylik lagbestämmelse kan vara behöflig. Men å andra sidan måste väl erkännas det obilliga och orättvisa deri, att en person, åtalad för en del sådant brott, hvarom, enligt Utskottets förslag till lag, härutinnan fråga är, skulle kunna häktas och kvarhållas i fängelse, ända till tre veckors tid, innan ransakning egde rum, och således, innan dom fallit, få undergå ett straff, som säkerligen mången gång blefve större, än det som skulle ha följt efter domens afgifvande.

Bättre vore då, enligt mitt förmenande, att låta personer, som gjort sig skyldige till ringare förbrytelser, underkastas samma behandling, som de äro skyldige att undergå, hvilka befinnas vara öfverlastade af starka drycker. Jag tror således, att nu ifrågasvarande brott, som i allmänhet begås vid större folksamlingar, samt under inflytande af rusdrycker det vore tillfyllest att sätta den, som hotat eller stört lugnet och ordningen i förvar till hans upphetsade sinnesstämning gått öfver. Med en sådan åtgärd anser jag att saken vore hjälpt.

Jag har tänkt mig ett förslag till omredigering af det ifrågasvarande lagstadgande, ungefär så lydande: "Misstänkes någon — — på fri fot lemmas. Befinnes någon hafva stört hemfrid, eller våldfört annan å sådant ställe som i 11 kap. Strafflagen omförmåles; då må han, äfven om häktning enligt denna lag eljest å sådant brott icke följa må, häktas och i förvar kvarhållas, dock ej längre tid än säkerheten det fordrar."

En dylik bestämmelse vore utan tvifvel tillräcklig för att förekomma och förmildra det ofog och de våldsamer, hvaröfver nu med skäl så högt klagas.

Visserligen säger man, att genom antagande af Utskottets förslag till lagbestämmelse härutinnan häktning visst icke *ovilkorligen* blir följden, utan endast att häktning må kunna ega rum. Detta

är godt och väl. Men följdén blir också tydligen den, att det kommer att ligga i den persons skön, hvilka skall verkställa häktningen, huruvida sådan blir utförd eller ej, hvadan således för hvarje särskildt fall olika straff skulle följa. Så skulle t. ex. den ena gången en person kunna häktas för en högst obetydlig förseelse, under det den andra gången en grof förbrytelse finge passera oanmärkt.

*Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häkning.
(Forts.)*

Enligt det nya förslaget finge den person icke häktas, som innehade embete eller tjänst eller fast egendom m. m. Detta utgör för nämnda klasser af medborgare ett ganska godt skydd. Men vi få icke glömma, att det finnes andra medborgare i landet utom dem, hvilka Utskottet velat skydda emot häktningsåtgärden, hvilka hysa lika stor aktning för våra lagar som de af Utskottet uppräknade, och det vore hårdt och orättvist att sätta dem under en särskild kategori af personer, på sätt Utskottet uppställt. Att skilja emellan vissa samhällsklasser, då fråga är att så hårdt bestraffa brott af ringa beskaffenhet, tror jag ej vore rätt.

Såsom ej varande jurist kan jag naturligtvis icke tillmäta det förslag till lagbestämmelse i denna väg, som jag tagit mig friheten framställa, full riktighet i formelt afseende, hvarföre jag helst önskade att utlåtandet blefve återremitteradt i det syfte, jag i mitt förslag för Kammaren framställt, och yrkar jag på grund häraf återremiss af betänkande till Utskottet.

Herr Jöns Pehrsson: Då jag i likhet med Herr Rubenson yrkar afslag å Utskottets betänkande, anser jag mig icke behöfva vara mångordig i frågan. I likhet med nämnde talare anser jag nemligen nu gällande lag vara tillräckligt utsträckt i afseende på rätten att häkta, för att, om den väl handhafves, icke så många olägenheter, som man här velat låta påskina, behöfva uppstå. För min del tycker jag, att Utskottet uppdragit en sådan gränsskilnad mellan dem, som kunna häktas, och dem, mot hvilka en sådan åtgärd icke får vidtagas, att ensamt detta vore ett skäl att ej antaga Utskottets förslag; ty konsekvenserna häraf skulle blifva, att en hemmansegare vore mera skyddad från att häktas, än en arbetare hvartill jag ej kan finna någon rättvis anledning. Hvad beträffar en talares yttrande om sådana, som under inflytelsen af en glad sinnesstämning beginge våldsamerheter, tror jag, att författningen i sitt nuvarande skick är så utsträckt, att de, under det de äro öfverlastade, kunna tagas i förvar. Jag yrkar, som sagdt, afslag å Utskottets förevarande förslag.

Herr Ehrenborg: Jag vill blott tillkännagifva, att, ehuru jag deltagit i frågans behandling inom Utskottet, jag icke bidragit till beslutet, och att jag, till följd af frånvaro vid justeringen, icke reserverat mig. Då staten gör föga eller intet för att genom preventiva åtgärder inom ett annat lagstiftningsområde förekomma sådana oordningar, som blifvit af motionären påpekade, så vore det

Anående
ändring af
lagens be-
stämmeiser
rörande
häkning.
(Forts.)

olämpligt att utsträcka häkningsåtgärd till sådana förbrytelser, som ej äro värre än andra, för hvilka en dylik åtgärd icke blifvit ifrågasatt. I likhet med Herr Sven Nilsson i Efveröd biträder jag Grefve Horns reservation och finner en återremiss önskelig, för att få förslaget redigeradt i det syfte som nämnde reservation innehåller; det högsta som bör göras är nemligen att göra sådana personer, som under rusets inflytelse begå våldsamheter, oskadliga för tillfället.

Herr Nils Pettersson: Då skilnaden mellan Herr Sven Nilssons i Efveröd yrkande och Grefve Horns reservation å ena, samt Utskottets förslag å andra sidan ej är större, än att det senare afser häkning och det förre taga i förvar, inser jag ej, hvar till en återremiss skulle tjena.

Herr Jöns Pehrsson har sagt, att man ej bör göra skilnad på person; detta vill jag medgifva, men härvid lag förekommer en annan omständighet, den nemligen, att lösa personer lättare afvika från orten, än bofasta. Detta är anledningen till skilnaden i afseende å föreslagna utsträckningen af häkningsrätten, och ingalunda den att de, som egentligen deraf skulle drabbas, äro *arbetare*. Jag finner mig fortfarande föranlåten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Anders Persson: Att talarne på stockholmsbänken motsätta sig Utskottets förslag, förvånar mig mindre, då de snart sagt i hvarje gathörn hafva polis och foljaktligen icke några grofva dåd, åtminstone mot hemfriden, böra här förekomma; men att man från landsbygden, der det allmänt klagas öfver våldsamheter, begångna af rusiga personer, motsätter sig detsamma, förvånar mig mera. Man har under våra diskussioner i Kammaren hört en mängd historier uppdukas om våldsåtgärder, begångna af jernvägsarbetare och andra lösa personer, och nu vill man icke tillåta åklagaren att häkta, vare sig personer, som begå dylika våldsamheter, på i betänkandet uppräknade ställen: allmän väg, gata eller torgplats, eller sådana som störa hemfriden.

Då Herr Sven Nilsson i Efveröd hade ordet, yttrade han, att en viss klass af individer skulle blifva undantagna från möjligheten att kunna häktas. Han nämnde då endast dem, som hade *fast egendom* och stannade der; men jag vill påpeka, att det äfven står: *stadigt hemvist* eller *yrke*. Att hålla en person häktad till dess faran är öfverstånden är godt och väl, men man bör öfverlemna åt åklagarens urskilning, när de böra släppas fria. Jag skulle äfven vilja upptaga till bemötande Herrar Jöns Pehrssons och Sven Nilssons anmärkningar i öfrigt, men då Herr Nils Pettersson redan besvarat dem, torde det vara öfverflödigt. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Ola Jönsson* i Kungshult.

Herr Königsfeldt: Jag ber endast att få tillkännagifva, det jag på de af Herrar Östergren och Rubenson anförda skäl, förenar mig med dem, som yrkat afslag å Utskottets förslag.

*Anyående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)*

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru jag vet, att det är svårt att uppräda emot Utskottet, kan jag dock ej underlåta att nu göra det, och jag ber ej ens om ursäkt härför.

En talare här bakom mig har sagt, att förslaget endast tillkommit för att hålla den lösa befolkningen i styr. Nödvändigheten häraf erkänner jag gerna, men jag anser likväl, såsom jag ock redan förut haft äran anförat, att nu gällande lag, rätt tillämpad, lemna åklagaren tillräckligt fria händer för att i fall af behof taga sådana personer i förvar. Att häkta är dock en sak, att taga i förvar en annan.

Riktigheten af samme talares påstående, att en landtbrukare eller en bonde, som begått någon förbrytelse, ej skulle lemna orten lika väl som en lös person, kan jag ej heller inse; ty man hade, i synnerhet på senare tiden, sett personer af alla samhällsklasser rymma ur landet, så snart de begått brott af sådan beskaffenhet, att enligt lag häktning derpå måste eller kunde följa.

Jag finner således icke heller nu några trängande skäl för bifall till Utskottets, af en del talare så ifrigt förfäktade förslag utan yrkar fortfarande afslag derå.

Herr Philipsson: Det finnes ett ordspråk, som säger: »det är lättare sagt än gjordt», och detta vill jag, med anledning af en talares på stockholmsbänken yttrande, tillämpa här. Det är nemligen lätt sagt, »att man borde ändra vissa nu gällande straffbestämmelser», men detta är dock ej så lätt gjordt, och om Utskottet skulle hafva sysselsatt sig med att anvisa utvägar dertill, hade det utan tvifvel fått emottaga många flera anmärkningar än nu riktats mot detsamma. Vidare skulle Utskottet, om det på grund af Herr Nordenfelts motion underkastat strafflagen en sådan särskild revision, i sanning fått mera att göra, än som kunnat medhinnas under denna riksdag.

Med anledning af vissa talares påstående, att hvad Grefve Horn i sin reservation föreslagit vore att föredraga framför Utskottets förslag, vill jag erinra om föreskriften i 7 § af Kongl. förordningen den 16 November 1841 om fylleri och dryckenskap, der det i första punkten heter: »Hvar och en, som af starka drycker öfverlastad träffas på väg eller gata, må, när dess behörige vårdande icke annorledes låter sig verkställa, förvaras i häkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk.» Det står, som man finner, icke tagas i förvar, utan förvaras i häkte. Hvad är nu enligt 18 Kapitlet 15:de paragrafen strafflagen påföljden för fylleribrott? Jo böter, högst 20 kronor! Här af se vi, att en af starka drycker öfverlastad person, hvilken här för ej kan fällas till högre straff än 20 kronors böter, ej allenast fårtagas i förvar utan till och med häktas. Han skall visserligen lösgifvas, när han åter blifvit nykter, men hertill

Angående
ändring af
lagen be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)

kan åtgå kanske ett helt dygn. Likväl har han under tiden sutit i häkte. Således böra de, som eljest äro för Utskottets förslag, ej låta afskräcka sig af det deri förekommande ordet *häkte*.

Ett talande skäl mot Grefve Horns reservation är dessutom, att han föreslagit, det den häktade våldsverkaren ej finge i förvar kvarhållas under längre tid än säkerheten det fordrade; ty att skrifva en lag med en så expensiv bestämmelse, anser jag vara alldeles olämpligt. Hvem kan nemligen pröfva, huru länge säkerheten fordrade frihetens förlust för våldsverkaren.

Syftemålet med den af Utskottet föreslagna lagförändringen är endast att hindra en person, som begått något eller några af de deri omförmälda brotten, att genom flykten undandraga sig lagens näpst, eller, med ett annat ord, att göra lagen verksam mot en sådan förbrytare; och på denna grund yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Afzelius* och *Ivar Månsson* förenade sig med Herr *Philipsson*.

Herr *Sven Nilsson* i *Efveröd*: Här hafva blifvit framställda några anmärkningar emot mitt förra yttrande i denna fråga, först derom, att jag ur Utskottets förslag uppläste för litet, då jag endast, såsom från häktning undantagne, omnämnde dem, som hade embete eller tjänst eller fast egendom; jag medgifver denna brist vid uppläsningen, ehuru det icke var för mig obekant hvad som stod der att läsa, lika som det ej heller lärer vara någon hemlighet för Kammaren hvad som af Utskottets s. k. kläm kan inhemtas. Men detta förändrar ingalunda min ställning till frågan. Om det också finnas några flera personer än dem jag framhållit, eller sådana som hafva stadigt hemvist eller yrke, hvilka skulle medgifvas samma skydd för deras personliga frihet, så finnas dock ändå en del, som ej skulle komma i åtnjutande af detta skydd och således skulle komma att behandlas af lagen hårdare och strängare än andra, fastän gerningen kunde vara ganska obetydlig.

Hvad nu beträffar den senaste ärade talarens anmärkning emot mitt yttrande om orden *häkte* eller i förvar tagas förefaller det mig vara af föga vigt, huru man benämner denna åtgärd; ty båda uttrycken i *häkte tagas* eller i *förvar tagas* torde väl i sjelfva verket beteckna detsamma. Mitt förslag är i detta fall detsamma som Utskottets, men skiljer sig endast deruti, att jag föreslår, att en person för iirågavarande förbrytelser icke må i häkte hållas längre, än till dess all fara för vådsamhet är förbi. Om det nu är samma förhållande med den, som är af starka drycker öfverlastad, för hvilken förbrytelse han kan ådömas 20 kronors böter, att denne kan i häkte tagas, och böterna i föreliggande fall uppgå till 50 kronor, så synes mig skillnaden i bötesbeloppen 50 å 20 kronor icke i väsentlig mån böra förändra bestämmelsen för straffet.

Jag fortfar att yrka frågans återremitterande till Lag-Utskottet för förnyad behandling.

Herr *Lasse Jönsson* instämde i detta anförande.

Herr Fredricson: Att herrar jurister på stockholmsbänken motsätta sig förslaget, förundrar mig icke, ty de kunna icke sätta sig fullkomligt in i förhållandena på landsbygden. Der har under sista tiden varit en sådan osäkerhet rådande, att lagstiftningen nödvändigt måste ingripa. Jag skall såsom exempel anföra en händelse från min egen hembygd. En befallningsman stälde till bröllop för sin dotter, men glädjen var icke oblandad, ty en mängd objudna gäster, 20 å 30 jernvägsarbetare, infunno sig helt oväntadt och förtärde allt hvad huset förmådde pretera. Saken öfverlemnades till länsmannen, som stämde våldsgästerna, men de kunde icke anträffas med stämningen. Af en eller annan orsak funnos ej längre jernvägsarbetarne kvar i trakten.

*Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häkning.
(Forts.)*

På samma sätt går det i de flesta andra dylika fall. Så snart stämningen höres af, rymmer våldsverkaren sin väg. Den föreslagna utgårdens synes mig därför väl behöflig. Den förste talaren framhöll, att dyga kostnader för staten dermed blifva förknippade. För min del tror jag dock, att här föreligger ett så trängande behof, att staten ej får draga i betänkande att ingripa, äfven om det skulle vara förenadt med utgifter. Men att Herrar Stockholmsrepresentanter icke kunna se frågan i dess rätta vikt och betydelse, förvånar mig, såsom sagdt är, icke, ty de äro vana vid sin manstarka polis, som när som helst kan pakallas, då deremot landsbygden icke eger någon polis att tala om.

Jag yrkar bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Thomasson: Hvad jag velat yttra i frågan har redan blifvit framställt utaf andra talare, och jag skall därför icke upptaga Kammarens tid med att upprepa hvad som redan blifvit sagdt, utan inskränker mig till att, med åberopande af Herr von Gegerfelts reservation samt de af Herrar Östergren och Rubenson antörda skäl, yrka afslag å Lag-Utskottets föreliggande betänkande.

Härnti förenade sig Herrar *Carlsson, August Pettersson* i Haselstad och *And. Svensson*.

Herr Lothigius: Äfven jag skall vara helt kort och med åberopande af de skäl och grunder, Herrar Östergren och Rubenson n framställt, yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr *Per Nilsson* i Kulhult instämde med Herr Lothigius.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af derunder gjorda yrkanden och enligt dem framställda propositioner å dels bifall, dels afslag och dels återremiss, förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förstnämnda meningen. Votering blef då begärd. Till kontraposition antogs yrkandet på afslag, hvarefter omröstning skedde enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande voteringsproposition:

Angående
ändring af
lagens be-
stämmelser
rörande
häktning.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet
N:o 14,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Omröstningen visade 84 ja mot 67 nej; i följd hvaraf Kam-
maren bifallit Utskottets förslag.

Sedan utgången af voteringen blifvit för Kammaren tillkänna-
gifven, yttrade:

Herr Ahlström: Jag anhåller att, då jag icke deltagit i
den diskussion, som föregått Kammarens nu fattade beslut, få an-
mäla min reservation mot detsamma, såsom efter min åsigt varande
af en sådan beskaffenhet, att det, så vidt jag kan finna, omöjlig
kan blifva af regeringen fastställt.

Vidare anmäldes reservationer mot det fattade beslutet af
Herrar *Wengberg, P. Staaff, Lindstedt, Elfstedt* och *Liss Olof Larsson*.

§ 5.

Angående för-
ändrad regle-
ring af skjuts-
väsendet.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 46, i anledning af
återremiss af Utskottets utlåtande N:o 45, rörande väckta motioner
om förändrad reglering af skjutsväsendet.

Utskottet hade, med förmälan att Utskottets i nyssnämnda
utlåtande gjorda hemställan blifvit af Första Kammaren afslagen,
uti förevarande memorial hemställt:

att Andra Kammaren måtte i ärendet fatta beslut.

Ordet lemnades, på begäran till,

Herr Nils Larson i Tullus: Enligt Stats-Utskottets nyssupplästa
hemställan tillkommer det Kammarerna att nu fatta beslut rörande
Stats-Utskottets betänkande N:o 45; och jag tror, att detta skall
kunna ske, utan att vid detta tillfälle behöfva ingå i någon om-
ständligare diskussion af sjelfva ämnet.

Det är icke, så många dagar sedan sist nämnda betänkande,
N:o 45, var föremål för Kammarens öfverläggning. Tankarna voro
då, såvidt jag kunde fatta, temligen eniga om att gilla de grunder.
Stats-Utskottet framlagt för en förändrad reglering af skjutsväsendet;
endast i afseende på den så kallade klämman var man icke full-

komligt af samma mening som Utskottet. Utskottet hade nemligen föreslagit, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla om en nådig proposition i ämnet till nästkommande riksdag, men man var icke nöjd härmed, utan ville hafva ett beslut, som vore mera definitivt och som kunde leda till en reglering, hvilken kunde taga sin början något tidigare, än som skulle blifva händelsen, om man inskränkte sig till att hos Kongl. Maj:t begära en nådig proposition i frågan till nästa riksdag. Det var af detta skäl, som betänkandet återremitterades till Utskottet. Nu föreligger visserligen Utskottets betänkande, N:o 45, i oförändradt skick, men man har emellertid haft tillfälle att under tiden rådgöra om hvad som vore rättast att i ämnet besluta. Vid åtskilliga enskilda samtal, som jag i det afseende haft med flere ledamöter af Kammaren, hafva vi kommit till ett resultat, på grund af hvilket jag tagit mig friheten uppsätta ett förslag till beslut, hvilket förslag jag nu skall be att få uppläsa, och på hvilket jag hos Herr vice Talmaunen vördsamt anhåller om proposition. Förslaget lyder sålunda: att Riksdagen, med godkännande af de i Stats-Utskottets utlåtande N:o 45 angifna grunder, ställer till Kongl. Maj:ts disposition å sjetten hufvudtiteln ett särskildt *förslagsanslag af 25.000 kronor till förändrad reglering af skjutsväsendet*, samt vid anmälan af detta beslut, i underdanighet anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes, så snart som möjligt, vidtaga nödiga åtgärder till regleringens genomförande, enligt nämnda grunder, i den mån hinder därför icke möter uti redan ingångna entreprenadkontrakt.»

Som Herrarne finna, är uti detta förslag det nuvarande anslaget, hvilket är afsedt till lättnad för de gamla skjutslagen, alls icke vidrördt. Jag har nemligen trott, att sistnämnda anslag under sjetten hufvudtiteln, 175.000 kronor, åtminstone för nästkommande år bör bibehållas vid oförändradt belopp, helst man naturligtvis icke ännu kan veta i huru vidsträckt mån den nya reglering, som nu är i fråga, kan hinna att under år 1876 genomföras.

Herr Helander: Då detta ärende förra gången här behandlades, var det lätt att förutse det utlåtandet skulle blifva till Stats-Utskottet återremitteradt. Jag ansåg det därför icke angeläget att jag då yttrade mig i frågan, emedan tillfälle dertill skulle återkomma. Då detta tillfälle nu är inne, anser jag det nödigt att jag begagnar mig deraf, när jag hvarken kan gilla Utskottets förslag i utlåtandet N:o 45, eller det af Herr Nils Larson nu framställda förslag.

Vid det förhållande att Medkammaren afslagit Stats-Utskottets utlåtande N:o 45, hade jag föreställt mig, att hela frågan för denna gång fallit så att, om denna Kammare nu icke ville följa exemplet, det i sjelfva verket endast återstod att här uttrycka opinionen hos Andra Kammarens majoritet. Nu finner jag emellertid att man, genom att till Utskottets förslag föga begäran om ett visst anslag, som med hufvudfrågan ingenting har att skaffa, vill bereda möjlighet för att bringa saken under gemensam vote-

Angående förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

Angående för-
ändrad regle-
ring af skjuts-
väsendet.

(Forts.)

ring, för att på detta sätt ändå söka genomdrifva Utskottets förslag. Jag är derföre angelägen om att uttala min mening i ämnet. Gerna vill jag vara med om att så långt billigt och rimligt är underlätta skjutsningsbesväret för dem, som nu äro deraf betungade; dock under förbehåll att, tills vidare åtminstone, skjutsningsskyldigheten icke från dem borttages, emedan jag eljest befarar att det på många ställen skall inträffa, att man omöjligan kan få någon, som åtager sig skjutsningsbestyret, och på än flera att detta bestyr icke öfvertages utan mot synnerligt betungande villkor. Lemnar man någorlunda skälig ersättning för skjutsen, så synes det mig icke vara så särdeles angeläget att i öfrigt göra stora förändringar i det bestående förhållandet, åtminstone intill dess att man med någorlunda säkerhet kan bedöma, att förändringen icke medför större svårigheter eller olägenheter. Flera ledamöter i denna Kammare förklarade förra gången ärendet här behandlades, att, enligt deras mening, den resande sjelf borde till fulla beloppet erlægga, såsom det nu heter, hvad skjutsen är värd, utan någon statens mellankomst. Ingen kan öfvertyga mig om att denna åsigt är riktig, ty skulle en sådan grundsats tillämpas, så måste det ofelbart inträffa, att samfärdseln skall lida på alla de ställen, der skjutslegan i någon anmärkningsvärd mån stiger öfver hvad den allmännast blifver. Att uppehålla samfärdseln måste vara ett statsändamål lika väl som att befordra jernvägs- och andra väganläggningar, vattenafledningar och dylikt. Skulle enskilda personer eller kommuner uti dylika angelägenheter hänvisas ensamt till egna krafter, så skulle vi uppenbarligen återkomma till förhållandena, sådana de voro innan ännu ordnad samhälla fans till. Af detta skäl kan jag derföre icke godkänna Utskottets förslag derom, att i denna angelägenhet inblanda landstingen. Väl insér jag orsaken till detta förslag, men jag har flera, och såsom jag antager, mera betydande motskäl att uppställa deremot och mot hvad Utskottet i öfrigt hemställt, utöfver det nämnda, eller att samfärdselns uppehållande är ett statsändamål och ej kommunens angelägenhet. Jag vill nemligen erinra derom, att, genom antagande af Utskottets förslag, några landsting otvifvelaktigt komma att få en ganska dryg utgift för skjutsens uppehållande, under det att andra slippa med mindre, och åter andra säkerligen helt och hållet varda befriade från sådana utgifter, hvilken olikhet landstingen emellan synes vara ganska obillig. Vidare att landstingsskatt för ifrågavarande ändamål helt säkert skall verka derhän; att landstingen komma att mindre intressera sig för andra nyttiga ändamål, som af dem företrädesvis bort befrämjas, samt att sjelfva institutionen derigenom småningom skall blifva förhatlig. Än vidare att den olika skjutslegan inom landstingsområdena, ja inom delar af ett och samma område, skall i sin mån verka hämmande för samfärdseln och orsaka svårigheter vid skjutslegans utgörande; att inom orter, der denna legan blir jemförelsevis hög, invånare som hafva att utgöra ersättning för tjenstemäns med fleres resor, deraf sköla blifva, framför an-

dra hårdt betungade; att granskningen af reseräkningar skall blifva mycket försvårad, i följd deraf att skjutslegan blir så ytterst ojemn, hvilken olägenhet sannolikt skall hafva till följd att flera nya tjänstemän måste anställas i Landskontoren, Statskontoret och Kammarrätten m. fl., än de som nu derstädes finnas.

Angående förändrad reglering af skjutsväsendet.
(Forts.)

På grund af hvad jag nu nämnt skulle jag visserligen, om så ansetts behöfligt, velat vara med om förhöjning i det särskilda anslag som nu årligen med 175,000 kronor utgår, om sådant varit i fråga, och man dervid fästat några betryggande vilkor mot missbruk. Då likväl härom nu ej är fråga, och jag, af skäl som är oanförda, icke kan gilla Utskottets förslag i utlåtandet N:o 45, samt än mindre, såsom Herr Nils Larson jemväl föreslagit, kan gå in på att anslå medel för ändamålet, uppenbarligen endast i afsigt att åstadkomma gemensam votering, som icke bör få ega rum om en fråga, som måste anses hafva fallit till förlita Första Kammarens afslag, så nödgas jag i fragans nu befintliga skick påyrka afslag å så väl Utskottets förslag i utlåtandet N:o 45, som å Herr Nils Larsons nu framställda förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Ett yrkande om afslag å Utskottets betänkande N:o 45 skulle visserligen icke tjena till någonting, då jag känner diskussionen i ämnet i fjor och behandlingen af Stats-Utskottets då i frågan framlagda betänkande, men som jag icke ändrat den åsigt, jag då uttalade, har jag ansett mig böra tillkännagifva, att jag ännu vidhåller samma åsigt.

Utskottet säger i sitt betänkande N:o 45, att det beslut sistlidne Riksdag i detta ämne fattade var endast en tillfällig åtgärd. För min del hade jag trott, att, sedan Riksdagen tagit ett så stort steg — ty det kan icke förnekas, att det var ett stort steg — man skulle vänta ett eller annat år för att se verkningarne deraf, innan man ånyo företoge sig att ändra det då fattade beslutet. Men nu synes man redan vara färdig att kasta detta beslut öfver bord. Jag medgifver, att Utskottets nuvarande förslag är icke oväsentlig mån bättre än det i fjor framlagda, hvilket då föll i den gemensamma voteringen. Det är bättre så till vida, att genom detsamma skjutslegan icke begränsas, utan det lemnas åt landstinget att bestämma beloppet. Det är bättre äfven derföre, att, efter detsamma, bidragen till skjutsväsendets uppehållande skall utgå efter andra artikeln i bevillningsförordningen. Men det är *sjelfva principen* i detta betänkande, som jag icke kan godkänna. Det kan nemligen icke förnekas, att skjutsbesväret är en allmän samhällsangelägenhet och icke en ortangelägenhet, ty det måste ligga i statens intresse att befrämja den allmänna samfärdseln. Om man betraktar saken ur denna synpunkt — och så gör jag — måste det förefalla principvidrigt att kasta omsorgen för ett statsändamål på vissa landsorter och låta landstingen här träda emellan. Genom bifall till förslaget ökas äfven olägenheterna för de resande, som nödgas låta fortskaffa sig efter den förhöjda skjutslegan. Jag anser derföre, att denna sak bör göras

Angående för-
ändrad regle-
ring af skjuts-
väsendet
(Forts.)

till en statsangelägenhet. Jag medgifver, att Utskottet har rätt i den principen, att den, som åker, bör sjelf betala hvad skjutsen kostar. Men, om det i statens intresse befinnes vara alldeles oundgängligen nödvändigt, att några bidrag böra tillkomma, på det att samfärdseln icke må förhindras, så må staten icke säga, att dessa omkostnader skola helt och hållet drabba de enskilda orterna, utan i sådant fall är det *statens* skyldighet att träda emellan.

Man säger visserligen, att landstingen böra intressera sig för att icke skjutslegan uppdrifves till oskäligt högt belopp. Detta tror jag dock vara ett svepskäl, ty för att förekomma sådant har landstingen icke andra och bättre medel än hvad staten har genom sina embets- och tjänstemän. Staten har nemligen till sitt förfogande Konungens Befallningshafvande, kronofogdar och länsmän, och dessa böra väl i första hand se till att icke oskäliga pris vid skjutsningen ifrågakomma.

Af dessa skäl är det som jag, för min del, icke vill vara med om att nu stadga sådana bestämmelser, hvarigenom den ena landsorten får hjälpa sig bäst den kan med skjutsningsbesväret, under det den andra, som begagnar sig af de jernvägar staten byggt, föga eller intet tynges af detta onus. Jag, för min del, vill att samhället i sin helhet, eller staten, bör vidkännas de uppoftningar, som i detta hänseende befinnas nödiga, och jag vill icke ingå på rättigheten af den åsigten, att, på sätt Utskottet vill, ett storskifte, om jag så må uttrycka mig, skall uti ifrågavarande hänseende företagas de särskilda landsorterna emellan. Jag kommer följaktligen till samma resultat som Herr Helander.

Herrar *Heeggström* och *Per Nilsson* i Wittjerf instämde med Herr *Liss Olof Larsson*.

Herr Carl *Ifvarsson*: I motsats till den siste talaren tror jag, att både nödvändighet och billighet ligga till grund för Utskottets förslag just i det hänseendet, som han ansåg vara obilligt, eller det, att landstingen i viss mån borde bidraga till kostnaden, derest legotaxan sättes så lågt, att icke den resande får vidkännas det hela. Det gäller icke allenast, att man vid en omreglering af skjutsningsbesväret tillser, att icke staten onödigtvis uppskörtas, och att man har någon kontroll deremot; utan det synes äfven vara billigt, att de särskilda länen eller distrikten, hvilka genom landstingen eller dess deputerade skola bestämma taxan, i viss mån bidraga till detta onus, enär det måste lända ej allenast till fördel för resande i enskilda angelägenheter, således för orten, som för resande i allmänna ärenden, om samfärdseln underlättas genom skjutslegans nedsättande under verkliga värdet. Jag tror sålunda, att den föregående talarens anmärkning i detta fall icke förtjenar något afseende. Dessutom må man tillse att på så praktiskt sätt som möjligt få denna fråga löst. Jag föreställer mig ock, att det skulle vara godt, om majoriteten inom

Riksdagen kunde vinnas för att taga ett så stort steg som nu är ifrågasatt. Utskottets förslag i dess betänkande N:o 45 tillkom, så att säga, genom en kompromiss på inkomstafdelningen, i det att ledamöterna från Andra Kammaren måste i någon mån gifva med sig för de önskingar, som uttalades af deras kamrater från Första Kammaren. I följd deraf blef ock förslaget ej så radikalt som Andra Kammsren åsyftat, och derföre kan det ej heller sägas, att, om detsamma nu blefve bifallet, frågan vore fullkomligt löst, utan undersökningar och utredningar skulle först ega rum, och ett förslag i ämnet från Kongl. Maj:t framställas till Riksdagen, innan det vore möjligt att tillämpa förslaget i dess helhet. Om deremot, på sätt jag skulle önskat, ett direkt beslut nu kunnat fattas, och medel för detsammas verkställande anslås, skulle utan tvifvel reformen något förr kunnat tillämpas. Jag ville dock icke tillstyrka något sådant, så länge jag hoppades vinna ändamålet på annat sätt; men då jag betviflar, att det för denna Riksdagen kan vinnas på annat än det af Herr Nils Larson framställda förslag, så kan det måhända vara skäl att försöka med detsamma. Så till vida öfverensstämmar äfven hans förslag med min åsigt i frågan, att jag deråt önskar framgång. Egentliga skillnaden mellan hans förslag och det, som Utskottet framställt, består deri, att han vill anslå 25.000 kronor för ändamålet, innan frågan kommit på det klara, hvarigenom beslutets tillämpning på ett och annat ställe möjliggöres utan vidare framställning till Riksdagen.

Med afseende härpå och å det stadium, hvori frågan kommit genom Första Kammarens afslag å Utskottets hemställan i dess utlåtande N:o 45, samt då det i följd deraf endast kunde blifva en opinionsyttring, om samma hemställan af denna Kammarer utan vidare godkändes, vill jag för närvarande tillstyrka att göra åtminstone ett försök med Herr Nils Larsons förslag, hvilket går i samma riktning som Utskottets. Kommer frågan sedermera under gemensam omröstning, får man se huru långt den kan gå.

I följd af hvad jag nu yttrat, ber jag att få tillstyrka bifall till Herr Nils Larsons förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Jöns Andersson, Jonas Jonasson i Rassebygd, Erik Olsson, Edström, Hybinette och Lyth.*

Herr Jonas Andersson i Häckenäs: Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till det af Herr Nils Larson framställda förslag.

Herr Nils Larson i Tullus: Då flere af Kammarens ledamöter, sedan jag andra gången begärde ordet, yrkat bifall till mitt förslag, vill jag nu afstå från ordet.

Angående förändrad reglering af skjuvvisendet.
(Forts.)

Angående för-
ändrad regle-
ring af skjuts-
väsendet.
(Forts.)

Herr C. A. Larsson: Jag vill icke upprifva den gamla tvisten, som, då denna fråga förra gången behandlades i Kammarren, uppstod i afscende på min mot Utskottets då förevarande hemställan afgifna reservation; men då man ifrågasatt rigtigheten af min i reservationen lemnade uppgift derom, att det finnes hemman, hvilka i och för skjutsväsendet få betala ända till 480 kronor årligen, ber jag att få citera några siffror ur det underdåniga betänkande, som den 31 Augusti 1859 afgifvits af den för skjutsningsbesvärets ordnande tillsatta komité. Det heter nemligen på 19 sidan 11 raden uppifrån af detta betänkande, hvilket är intaget i bilaget till Riksståndens protokoll vid 1859—1860 årens riksdag, första samlingen, första afdelningen, sålunda: "Exempel finnas, att vid vissa stationer, hemmansinnehafvare måst till entreprenörer erlägga kontanta bidrag till följande belopp på helt hemman, nemligen: i Gefleborgs län 480 R:dr, i Norrbottens 400 R:dr, i Westernorrlands 360 R:dr, i Örebro 200 R:dr, i Kopparbergs 186 R:dr, i Elfsborgs 180 R:dr och i Blekinge 120 R:dr", och sedermera litet längre ned på samma sida upplysa komiterade: "att andra stationer finnas, hvarest bidragen uppgå till ganska ringa belopp, såsom af helt hemman i Norrbottens och Hallands län 5 R:dr, i Stockholms 4 R:dr 50 öre, i Elfsborgs 4 R:dr, i Westmanlands 3 R:dr 50 öre, i Gefleborgs, Södermanlands och Östergötlands 3 R:dr, i Upsala 2 R:dr 50 öre, i Calmar 2 R:dr, i Örebro och Skaraborgs 1 R:dr 75 öre och i Westernorrlands 1 R:dr 50 öre".

Af de beräkningar, denna komité gjort, visar sig, huru orimligt ojemnt denna tunga drabbar jordbrukaren. Men då nu icke kan blifva fråga om annat än det af Herr Nils Larson afgifna förslag, vill jag förklara, att jag för min del icke har någonting att anmärka deremot. Jag har endast velat lemna dessa upplysningar till protokollet, på det att icke någon må kunna påstå, att hvad jag förut derom uppgifvit, varit origtigt.

Herr Aug. Pettersson i Hasselstad: Jag beklagar, att Utskottets förut i frågan framställda förslag icke kunnat vinna någon framgång, hvilket, efter min uppfattning, skulle varit ganska lyckligt. Då nu emellertid, sedan Första Kammarren afslagit detsamma, någon utsigt icke finnes att få Utskottets förslag igenom, vill jag inskränka mig till att yrka bifall till Herr Nils Larsons förslag till beslut.

Herr Biesert: Jag vill endast få antecknadt till protokollet, att jag biträder det af Herr Nils Larson framställda förslag.

Herr Christen Assarsson: Då jag icke hade tillfälle att vara närvarande i Kammarren, då denna fråga förra gången der behandlades, vill jag härmed hembära Utskottet min tacksamhet för det arbete och den möda, Utskottet nedlagt för att få frågan så långt fram som skett; hvarjemte jag vill uttrycka mitt beklagande öfver att Första Kammarren nu såsom alltid med ett blek-

lagdt nej förkastat äfven Utskottets vid denna riksdag framlagda förslag.

Angående förändrad reglering af skjutsväsendet (Forts.)

I öfrigt anhåller jag att få instämma i det förslag, Herr Nils Larsson afgifvit.

Herr Uhr: Ehuru jag beklagligtvis icke hörde, hvad den siste talaren yttrade, då han hvarken ville stiga fram i talarestolen eller vända sig häråt, tror jag dock, att han instämde i Nils Larsons förslag; och jag ber att få göra detsamma.

Herr Lindstedt: Jag anhåller att få instämma i det yttrande Herr Helander afgifvit.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, upptog Herr Talmannen de yrkanden, som blifvit framställda, och gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till det af Herr Nils Larsson i Tullus under öfverläggningen framställda förslag och dels på afslag å så väl detta förslag som Stats-Utskottets hemstallan i utlåtandet N:o 45; och enär den förra af dessa propositioner blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren således, beträffande den nu afhandlade frågan, stadnat i följande beslut: "att Riksdagen, med godkännande af de i Stats-Utskottets utlåtande N:o 45 angifna grunder, ställer till Kongl. Maj:ts disposition å sjetta hufvudtiteln ett särskildt *förslagsanslag* af 25,000 kronor till *förändrad reglering af skjutsväsendet*, samt vid anmälan af detta beslut i underdånighet anhåller, att Kongl. Maj:it täcktes så snart som möjligt vidtaga nödiga åtgärder till regleringens genomförande, enligt nämnde grunder, i den mån hinder derfor icke möter uti redan ingångna entreprenadkontrakt".

§ 6.

Föredrogos och biföllos:

Stats-Utskottets memorial N:o 47, om anvisande af de i Regerings-formens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

samma Utskotts utlåtande N:o 48, i anledning af väckt motion om förhöjning af årsanslaget till Riksdagens bibliotek.

§ 7.

Till behandling förekom Sammansatta Bevillnings- och Lag-Utskottets betänkande N:o 1, i anledning af väckt motion om tillägg till §§ 49 och 50 i Kongl. förordningen om villkoren för försäljning af bränvin.

Angående ändring i bränvinsförsäljningslagen.

Herr *Leijer* hade i sin motion, N:o 109, föreslagit, att till nyss nämnda 49 §, som för närvarande hade denna lydelse:

Angående ändring i brännvinsförsäljningslagen. (Forts.)

“Den, som under tid, då han för förbrytelse mot förordningen är under tilltal stäld, samma förbrytelse fortsätter, skall, när han härtill lagligen förvunnen varder, för hvarje gång stämning derför utfärdats och delgifvits, fällas till de böter eller det fängelsestraff, som för sådan förbrytelse stadgade äro; dock må fängelsestraffet icke öfverstiga ett år;“

måtte fogas ett så lydande tillägg:

“Varder han förvunnen att hafva sådan förbrytelse fortsatt eller förnyat, sedan han i underrätt redan en gång fäld blifvit, dömes såsom för andra gången dermed beträdd; var han fäld såsom för andra gången dermed beträdd, dömes såsom för tredje gången beträdd“ o. s. v.

Beträffande detta förslag var, på anförda skäl, den hemställan af Utskottet gjord, att förslaget icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan föredragning skett utaf den del af betänkandet, som inrefattade nämnda hemställan, yttrade

Herr Leijer: Det är allmänt bekant, att vi vid hvarje riksdag lappa på den brännvinsförordning, som vi nu ega, men dessa lappningar gälla egentligen blott sjeltva föreskrifterna och påbudet, ingalunda straffbestämmelserna. Dessa straffbestämmelser hafva hittills visat sig tillräckliga och tillfyllestgörande, men i samma mån som missbruken och öfverträdelserna af författningen blifva större, blifva så att säga organiserade och i stort satta i system, synas de mig icke tillräckliga. Det är derfor jag väckt min motion. Jag vill icke trötta Kammarerna med att anföra några motiv från motionen. Jag vill blott säga ett par ord. Jag har icke önskat någon förhöjning af böterna, emedan sådant icke skulle gagna till något, då det gäller sådana öfverträdelser, jag här åsyftat, om icke böterna skulle uppstiga till fabelaktiga belopp, utan jag har endast velat åstadkomma eller åtminstone fästa Kammarernas uppmärksamhet derå, att det är af vigt att tillse, att straffbestämmelsen: *fängelse* något förr kan komma i tillämpning än nu varande lagen tillåter. Det är ju påtagligt att, såsom det nu är bestäldt och såsom i motionen är bevisadt, kan det dröja i många år innan denna straffullämpning kommer till stånd. Det var derfor jag väckte min motion. Utskottet har likväl icke kunnat ingå på, att ett sådant undantag från gällande rättsprinciper skulle låta sig göra, ehuru det erkänner, att hela brännvinslagstiftningen är en undantagslagstiftning. Det kan icke falla mig in att nu inlåta mig på en juridisk undersökning, huruvida det skulle i ett eller annat hänseende kunna vara mera betänkligt att frångå den nu i frågakommande rättsgrundsatsen än att frångå alla de andra rättsgrundsatser med afseende å dem, från hvilka

bränvinslagstiftningen är idel undantag. Jag föreställer mig emellertid, att jag vunnit något genom att hafva fäst uppmärksamheten på nödvändigheten deraf, att antingen bestämma fängelsestraffets tillämpning något tidigare än nu är fallet eller också hitta på något annat sätt att verksamt ingripa mot lagöfverträdelse af den beskaffenhet, jag hufvudsakligast åsyftat, så att en person blir något förr mogen för fängelsestraffet.

Angående ändringar i bränvinsförsälvningslagen.
(Forts.)

Jag finner nog, att för närvarande icke är något att vinna, men jag hoppas, att de, som infinna sig vid nästa riksdag, taga saken i öfvervägande och göra något för densamma.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställen bifölls.

Derefter biföll Kammarkamraren jemväl hvad Utskottet tillstyrkt, angående Herr Leijers i ofvan omnämnda motion framlagda förslag till tillägg vid § 50 uti ifrågakvarande förordning; och hade Kammarkamraren således för sin del beslutit att lemna sist berörda förslag utan afseende.

§ 8.

Skedde föredragning af Banko-Utskottets betänkande N:o 16, med förslag till ändringar i bankoreglementets andra afdelning.

Utskottets förslag till lydelse för §§ 15, 20, 21 och 23—35 i bankoreglementet godkändes.

För § 36 mom. 1 hade Utskottet föreslagit följande förändrade lydelse:

Angående räntan för afbetalningslån i Riksbanken.

“Räntan för lån och kreditiv samt vid köp af växlar ega fullmäktige bestämma med afseende å så väl penningställningen som utlåningstiden och de säkerheter, hvilka erbjudas; dock att räntan för afbetalningslån ej får utgöra mera än fem och en half procent för år räknadt. Räntan kan vara olika i Riksbankens hufvudkontor och vid hvarterdera afdelningskontoret.

Och var mot detta förslag, för så vidt samma förslag angick den deri förekommande särskilda bestämmelsen rörande räntan å afbetalningslån, reservation inom Utskottet anmäld af Herr *Ekman*, med hvilken Friherre *von Schwerin* samt Herrar *Gumælius*, *Peyron* och *Hammarberg* instämt. Bemälda reserveranter hade nemligen ansett, att Utskottet bort, i öfverensstämmelse med Bankofullmäktiges förslag, tillstyrka följande lydelse för ifrågakvarande moment:

Angående.
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)

“Räntan för lån och kreditiv samt vid köp af vaxlar ega fullmäktige bestämma med afseende å så väl penningställningen som utlåningstiden och de säkerheter, hvilka erbjudas; och kan denna ränta vara olika i Riksbankens hufvudkontor och vid hvartderaaf delningskontoret”.

Beträffande Utskottets förslag till lydelse för det ifrågavarande momentet uppstod öfverläggning och afgifvos yttranden af

Herr C. A. Larsson, som anförde: Jag har endast velat fästa Herrarnes uppmärksamhet på att det 2:dra momentet af 36 § som man nu vill skall utgå från bankoreglementet, endast för några år sedan dit insattes, för att i de särskilda orterna framkalla folk- och sparbanker, hvilka man på den tiden ville understödja och befrämja, hvarföre man ansåg behöfligt att medgifva dem en lägre kreditivränta af 4 procent. Äfven om dessa banker kunna existera utan denna förmån, har jag dock velat fästa uppmärksamheten på, huruvida det nu kan vara fördelaktigt att efter en så kort tids förlopp ändra bankoreglementet och göra sådana utslutningar ur detsamma.

Herr Hammarberg: Då jag tillhör dem af Banko-Utskottets ledamöter, som reserverat sig i denna punkt, så ber jag att få anföra de skäl, som föranlett mig dertill. Utskottet har föreslagit att räntan för afbetalningslån icke skulle få öfverstiga ett maximum af 5½ procent; men reservanterne hafva, lika med bankofullmäktige, ansett att räntan för dessa lån liksom för alla andra lån borde bestämmas af bankofullmäktige efter sig företeende omständigheter. Då jag tager för gifvet att alla Kammarens ledamöter hafva läst motiven till detta betänkande, anser jag mig icke behöfva vara vidlyftig.

Såsom bekant är, har räntan på dessa lån hittills varit bunden vid fem procent. Det har förut varit förenadt med många svårigheter för så väl lånesökande att erhålla som banken för alla sådana lån, derför att lånen lemnats mot skyldighet att omsätta dem hvar sjetten månad. Denna bestämmelse medförde för de lånesökande den olägenheten att vid hvarje omsättning vara försedda med nya lånedokumenter. Denna olägenhet hafva bankofullmäktige lika med Utskottet velat afhjelpa derigenom, att reverserna skulle skrivas på en betalningstid af 2½ år med afbetalningsrätt i stället för den förut medgifna omsättningsrätten. Den fördel, som härigenom beredes de lånesökande, är i ögonen fallande, enär desse skulle befrias från många kostnader och obehag. Likaledes besparas de lånesökande både utgifter och besvär genom förmånen att kunna afgiftsfritt begagna den i banken inrättade kommissionsanstalten. Dertill kommer att räntan å dessa lån förut erlagts förskottsvis vid lånens uttagande, men nu skulle betalas då afbetal-

ningarne göras, hvarigenom en fördel, motsvarande en åttendedels procent ränta, beredes låntagarne.

På grund af dessa förhållanden hafva reservanterne icke funnit skäl att för dessa lån meddela andra föreskrifter, än för andra lån i afseende på räntan, hvilken bankofullmäktige ega att bestämma. För räntans höjande öfver höfvan behöfver man ej heller hysa någon fruktan. I allmänna lagen är nemligen stadgadt att för lån, som lemnas på längre tid än 6 månader och utan säkerhet af in-teckning i fast egendom eller jant af i sådan egendom in-tecknad skuldebref, räntan icke får utgöra mera än sex procent, och emedan nu ifrågavarande lån skulle förskrifvas på en återbetalningstid af $2\frac{1}{2}$ år, kan räntan icke oskäligt höjas, ty den kan icke komma att gå öfver sex procent, hvilken ränta i vårt land under många år ansetts såsom laga ränta. Jag har, lika med de öfriga reservanterne ansett, att det icke vore fullt bankmessigt att för dessa lån göra något annat undantag i afseende å räntan, än som i allmänna lagen innefattas. Jag kan för min del icke heller godkänna den uppfattningen, att någon viss klass skulle hafva en förmånsrätt framför en annan. Då alla andra lånesökande få underkastas sig den ränta, som fullmäktige ega att inom laga gränser bestämma, så har jag ansett, att det rättaste vore, att detta finge gälla äfven för dem, som söka lån ur denna fond.

På grund af hvad jag nu i korthet anfört, hvilket jag ansett vara för ändamålet tillräckligt, får jag, med åberopande af hvad bankofullmäktige yttrat, vika, att Kammarern, med afslag å Utskottets hemställan i 36 §, mom. 1, måtte bifalla reservanternes förslag till samma moments lydelse.

Frihene Fock: Såsom sjelf varande bankofullmäktig kan jag denna gång yttra mig helt kort, då de åsigter, jag för min del i denna fråga hysar, äro fullständigt uttryckta i det utlåtande fullmäktige till Banko-Utskottet ingifvit. Jag förenar mig således i det viktade den siste ärade talaren gjort. Utskottet har också i sitt betänkande icke lemmit den af fullmäktige uttalade åsigt med något annat, än att det icke kunde tillstycka den af fullmäktige förordade bestämmelsen angående förhöjning i räntefoten, »när en sådan förhöjning skulle alltför nycket stöta gängse föreställningssätt». Ja, huruvida man skall stöta gängse föreställningssätt eller icke, beror väl på, af hvilken beskaffenhet dessa föreställningssätt äro, ty em ett sådant »gängse föreställningssätt» icke har skäl för sig, för man väl icke draga i betänkande att stöta det. Frågan är här, huruvida en del personer, bestående å ena sidan af yngre tjensten än — jag tror icke att jag öfverdrifver, då jag säger att öfver halfva antalet låntagare å denna fond äro tjenstemän — och å andra sidan af mindre fastighetsegare, som behöfva låna jemförelsevis små summor, skola vara trygga för att inom vissa gränser kunna få låna för billigare pris än andre, eller till billigare pris än hvad penningarne i allmänhet gälla.

Andra Kammarerns Prot. 1875. No 37.

Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken
(Forts.)

Ett sådant föreställningssätt anser jag för min del vara stridande mot all vanlig bankmessighet; och därför har jag icke kunnat annat än förena mig uti ett utlåtande som afsåg att, trots det möjligen befintliga föreställningssättet, i den vägen föreslå en ändring. Denna förhöjning i räntefoten skulle vidare, heter det i Utskottets motiveringar, kunna »väcka den tanken, att Riksbanken icke längre egde fylla den vackra uppgiften att i tider af svårighet och betryck för mindre bemedlade lånesökande förebygga ocker». Ja, om Utskottet hade uttryckt den tanken, att Banken skulle ega att i tider af allmänt betryck understödja mindre bemedlade genom att utlemna lån emot mindre god säkerhet — det kunde så vara. Men i det hänseende har man ännu icke föreslagit någon inskränkning i bankofullmäktiges rätt att pröfva säkerheten. Denna säkerhet pröfvas utaf fullmäktige — jag föreställer mig utan tifvel i brydsamma tider strängare än i mycket goda tider, ty det är alldeles påtagligt, att fullmäktige i svåra tider äro och måste vara mera försigtiga vid låns beviljande.

I fråga om sådana lån, som upptagas utaf t. ex. mindre fastighetsegare — såsom de af Herrarne väl känna hvilka hafva med dylikt att göra — är det fallet, att jemte låntagarens förbindelse fordras två eller tre borgesmän, att låntagaren skall ega fastighet i taxeringsvärde uppgående till tre eller fyra gånger det lånebelopp, som sökes, att borgesmännen hvar för sig ega ungefär lika stor fastighet och slutligen af fullt pålitlig person meddeladt vederhäftighetsbetyg, att sådan säkerhet förefinnes. Den låntagare, som kan förete så beskaffad säkerhet, finner jag icke vara i så djupt betryck, att en bankinrättning behöfver frångå de vanliga och naturliga reglerna för all utlåning.

Jag må vidare säga, att det förefaller mig i allt fall litet besynnerligt, att fullmäktige skulle ega rätt att sätta räntan för ifrågavarande lån huru lågt som helst, men å andra sidan, då penningställningen sådant kräfver, icke vara berättigade att höja räntan — icke huru långt som helst, ty fullmäktige ega ju ej gå längre än lag medgifver, eller till högst sex procent — men, till en sådan gräns, som lag och författningar i allmänhet i det hänseendet föreskrifva.

Då jag således icke utaf Utskottets motivering funnit skäl för någon motsatt åsigt mot den jag nu tagit mig friheten yttra, nödgas jag för min del vidhålla den åsigt jag såsom fullmäktig uttalat, och hvilken finnes i reservationen uttryckt, samt hvarå den siste talaren yrkat proposition, uti hvilken anhållan jag för min del instämmer.

Herr C. A. Larsson: Mot herr Hammarbergs argument och reservation vill jag erinra, att det åtminstone ännu icke visat sig vara af behofvet påkalladt att skärpa räntan å utlåningarne från denna fonden; åtminstone har icke något särdeles starkt tillöpp af lånesökande gjort sådant behöfligt. Ty, såvidt jag under de två senaste statsrevisionerna funnit, har under den

tid räntan utgjort fem procent, knappast mera än hälften af lånefonden kunnat utlånas, och då torde det väl ingenting tjena till att nu höja räntan till sex procent. Dessutom äro väl dessa medel icke afsedda för särskilda klasser, utan såväl den ene som den andre kan behöfva låna penningar. För min del tror jag, som sagdt, det icke nu vara skäl att skärpa räntan åtminstone värre än hvad Utskottet gjort, på samma gång jag vill tillägga, att jag helst skulle önska, att de vanliga bestämmelserna härutinnan stode kvar. Ty då det, som sagdt, under statsrevisionen upplystes, att man under senare åren icke kunnat låna ut ens till fem procent, hoppas jag samma ränta äfven för kommande år må vara tillräcklig. Skulle deremot sådan efterfrågan å dylika lån uppstå, att de tio millioner, som äro dertill afsedda, icke förslå, då torde räntan böra höjas. Jag kan icke gå in på reservationen, utan godkänner för min del hvad Utskottet i denna punkt tillstyrkt.

*Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)*

Herr Gustaf Jonsson: Då en ärad talare på östgötabanken första gången yttrade sig i denna fråga, begärde jag ordet för att upplysa, att räntan å dessa kreditiv blifvit ändrad på grund derutaf, att sådana kreditiv numera kunna sökas för högre belopp, än tillföre var fallet. Hittills har man icke haft rättighet att få mera än 10,000 kronor; hädanefter kan kreditivet vara obegränsadt. Till följd häraf bestämma också numera fullmäktige räntan, och detta var orsaken, hvarför man inom Utskottet tog bort denna bestämmelse ur reglementet. Jag hade således ej väntat att Herr Carl Anders Larsson skulle beklaga, att det nuvarande 2 mom. i 36 § blifvit ur Utskottets förslag uteslutet. Det torde nemligen uppenbarligen vara till sparbankernas fördel att nu kunna erhålla kreditiv till högre belopp än förut. Jag vill nu vända mig till den reservant inom Banko-Utskottet, hvilken här yrkat bifall till reservationen. Man ser utaf Utskottets motivering, att Utskottet har framhållit såsom skäl att, jemte det att Utskottet förhöjt räntan, så har låntagaren tillerkänts större förmån än hittills genom att nu få söka lån på två och ett halft år och icke behöfva inkomma med nya lånehandlingar hvar sjette månad, äfvensom att betala räntan i förskott såsom hittills; och detta var orsaken, hvarföre Utskottet ansett sig böra höja räntan till högst fem och en half procent, motsvarande den förmån, som bereds låntagarne genom föreliggande förslag till ändring i nu föredragna paragraf.

Jag hörde en af bankofullmäktige yttra anmärkningar mot Utskottets motivering. Detta är någonting så vanligt och ett så litet skäl att det icke torde behöfva gendrifvas; ty då kunde man söka hvilka skäl som helst till stöd för sin olika mening. För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Wigardt: På samma gång jag går att anhålla om bifall till Utskottets förslag i denna punkt, får jag, emot hvad Herr Hammarberg yttrat, tillkännagifva, att man inom Utskottet aldrig hörde af, att några olägenheter för låntagare skulle genom den föreslagna ändringen uppkomma. Men det var Herrar reservanter

Angående
röntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)

som förestälde sig, att det skulle vara obehagligt för dem, att personer finge lån ur reservfonden; och jag tror, att andemeningen var att få bort hela den för lån afsedda fonden, ty flertalet inom Utskottet ville tillägga, att de gamla stadgarne skulle helt och hållet bibehållas. Men för att man likväl skulle komma till något mål, må jag säga, att det var mera en kompromiss, som bestående, att, såvida dessa lån finge för framtiden gå med fem och en half procent ränta, skulle de ledamöter af Utskottet, hvilka icke vore böjda för förändringen, gå in på densamma. Detta var hufvudorsaken. hvarföre jag och flera godvilligt gifvo med oss härutinnan. Men någon lindring hafva de lånesökande icke fått genom den ifrågakvarande operationen.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Det är en alldeles oriktig beskyllning, som af en ärad talare gjorts, då han sade, att med denna reservation utan tvifvel gjordes ett försök att få bort lånefonden. Jag tror, att om dylika beskyllningar härvidlag skulle göras, man lämpligare kunde rikta dem åt motsidan. Det är nemligen gifvet, att om man ställer bestämmelserna angående denna lånefond så, att dess medel icke syuas kunna fördelaktigt utlånas, så skola invändningarne emot lånefonden blifva flera och flera. Men om man deremot ställer förhållandena så, att ingen obillighet med afseende å fonden förefinnes, skola denna fonds fiender försvinna eller åtminstone deras styrka minskas.

Bland skäl, som af den ärade talaren på östgötabanken anfördes, var äfven det, att just när räntan var fem procent voro tiderna sådana, att högst betydligt af fonden icke användes. Måne icke detta berodde derpå, att räntan då var bestämd till fem procent, äfven då penningarne icke gälde så mycket? Hade icke då varit fullgoda skäl att låta bankofullmäktige göra eftergifter härutinnan och låna ut penningar till fyra och en half procent?

Då samme talare vidare sade, att det saknades all anledning att vidtaga någon förändring härvidlag, så kan jag förklara detta endast dermed, att den ärade talaren, som är ledamot af Stats-Utskottet, derigenom är så strängt upptagen, att han icke hunnit med att läsa igenom Utskottets motivering i dess helhet.

Hvad angår den siste talarens yttrande, att olägenheten af en ränteförhöjning med en half procent å afbetalningslånen icke skulle uppvägas af de fördelar, som man i fråga om dessa lån ville bereda de lånesökande, så tror jag, att han icke till fullo tagit dessa fördelar i betraktande. Äfven inom Utskottet gjordes en beräkning af desamma, hvilken ej motsades. Vid en sådan beräkning har man att taga i betraktande ej blott den ökade inkomst, Riksbanken till följd af ränteförhöjningen skulle vinna — en inkomst, som, då lånen i medeltal utgöra 400—500 kronor, torde reduceras för hvarje lån till några få ören — utan äfven och i främsta rummet den besparing i postportoprovision och besvär med vederhäftighetsbetygs anskaffande, som skulle lånesökande beredas.

Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)

En talare på östgötabanken har gjort två erinringar dels emot antagande af reservanternes förslag, hvilket af en annan talare förordats, dels emot det föreslagna upphäfvandet af 2 mom. i 36 § medafseende på åtskilliga i momentet omförmälda allmänna verks och inrättningsars rätt till kreditiv i Riksbanken; och ville han för sin del, att samma moment skulle fortfarande kvarstå. För så vidt detsamma emellertid afser Kommerskollegium, vill jag dock tro, att denne talare ej fortsätter med detta yrkande, då ju Kommerskollegii kreditivrörelse i Riksbanken nu är afslutad, och hvad angår Riksgäldskontoret, kan jag icke anse detsamma i behof af någon dylik nödhjelp, ty behöfver staten låna, så må den ock betala samma ränta som andra verk och inrättningar. Således återstå blott sparbankerna och de s. k. folkbankerna, hvilka talaren önskade måtte bibehållas vid sina förra företräden. Då jag emellertid på sin tid väckte en motion för att åt dessa banker skaffa nämnda fördel, och jag erkänner att det är jag, som inom Utskottet påyrkat att merberörda moment måtte utgå, så hoppas jag, att man är öfvertygad att sådant ej gjorts i ovänlig afsigt mot omförmälda slags banker.

Jag hemställer således att 2 mom. i förvarande § må utgå samt i likhet med Herr Friherre Fock och Herr Hammarberg, att Kammaren må antaga den lydelse af 1 mom. i samma §, som innehålles i reservanternes förslag.

Herr Peter Olsson: Jag tror, att man i allmänhet bör hysa den åsigt om Riksbankens administration eller skötandet af dess rörelse, att densamma bör så mycket som möjligt närma sig det sätt, hvarpå öfriga penningeanstalter förvaltas, och att Riksbanken på den vägen skall kunna lättast utveckla sig och göra största nyttan, likasom för staten eller Riksbanken derigenom största inkomsterna otvifvelaktigt skola uppstå. Af dessa i korthet anförda grunder följer af sig sjelf, att jag, beträffande den inskränkning i fullmäktiges rätt att bestämma räntan för kreditiv- och lånerörelsen, som Utskottet föreslagit, anser en sådan inskränkning icke böra göras, och förslaget derfore böra förkastas.

Af en talare på östgötabanken har blifvit antydt, att nu ifrågasvarande lånefond icke egentligen anlitas af enskilde personer och lånesökande, för hvilka den ursprungligen är afsedd, och att de fördelar, som dessa personer tillämnats, således icke kommo dem till godo. Men dessa omständigheter bevisa just på ett särdeles slående sätt, att det icke finnes något skäl, som talar för att man skulle göra ett undantag för dessa lånesökande. Jag tror således, att hvad reservanterne hemställt är af beskaffenhet, att Kammaren bör för sin del antaga den lydelse af 36 § 1 mom., som af reservanterne föreslagits.

Jag skall ej orda vidare i denna fråga, då jag från rent bankmessig synpunkt tror det vara alldeles klart, att Riksdagen icke emot fullmäktiges afstyrkande och jemväl, så vidt jag vet, emot praxis vid alla andra bankinrättningar bör bestämma en viss ränte-

Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken
(Forts.)

fot för ifrågavarande lån, utan låta fullmäktige sjelfve härom be-
stämma med hänsyn till tidsförhållandena. Jag yrkar derfor bifall
till reservanternes förslag.

Herrar *Hans Larsson* i Flästa och *Aug. Pettersson* i Hasselstad
förenade sig i Herr *Peter Olssons* yttrande.

Herr *Lis Olof Larsson*: Efter det så många talare uppträdt
mot antagande af Banko-Utskottets förslag till förändrad lydelse af
bankoreglementets ifrågavarande § 36 mom. 1, har jag ej mycket
att tillägga. Jag skall ej heller inlåta mig på att bemöta de an-
märkingar, som Herr *C. A. Larsson* framställt mot samma para-
graafs mom. 2. Då jag emellertid begärt ordet, anhåller jag få
tillägga något till hvad förut yttrats i frågan. Det är något i
Utskottets motivering, som, ehuru redan af ett par talare påpekadt,
jag likväl ber att få ytterligare fästa uppmärksamheten på. Ut-
skottet anser att höjandet af räntan å dessa afbetalningslån till
sex procent skulle alltför mycket stöta det allmänna föreställnings-
sättet. Jag finner det dock ganska besynnerligt, att man inom
Utskottet kunnat räkna ut så precis att »det allmänna föreställ-
ningssättet» icke skall stötas om räntan höjes med en half procent,
eller från fem till fem och en half procent, men att deremot så skulle
blifva förhållandet, om räntan ytterligare höjdes med en half procent.

Vidare anser Utskottet det vara oriktigt att höja räntan å
dessa lån, hvilka ju äro afsedda till understödande af mindre be-
medlade lånesökande under svåra tider. Jag tror dock icke, att,
om svåra tider inträffa i landet, man på ett sådant maskeraadt sätt
bör bereda det nödiga understödet; då träder nog staten, såsom det
hittills visat sig vara fallet, på ett mera öppet och direkt sätt
emellan för att hjälpa de behöfvande. För öfrigt är, såsom redan
förut blifvit påpekadt, här icke fråga om att utfattiga personer
skulle erhålla dessa lån, utan endast fullt vederhäftiga. Högst
eget förefaller det, att då man lemnar fullmäktige att bestämma
räntan å lån, som belöpa sig på flera hundratusentals kronor, man vill
binda händerna på dem, då det gäller räntan å dessa obetydliga
lån å i medeltal 400 å 500 kronor. Risken måste ju vara så mycket
större eller mindre, ju större eller mindre lånebeloppet är!

En talare påstod, att det icke endast var de mindre jordbru-
karne, utan äfven bemedlade af andra samhällsklasser, som kommo
i åtnjutande af de ifrågavarande lånen. Detta är mycket sant.
Men jag håller före, att hvarken denne talare eller någon annan,
om han skulle behöfva ett sådant amorteringslån, vore särdeles
belåten med, om också affärsmännen kastade sig på denna lånefond,
som i så fall, begränsad som den är, icke skulle förslå långt och i
följd deraf bereda jordbrukarne bra ringa nytta. Och lika litet
kan man neka affärsmän, om de prestera vederbörlig säkerhet, att
erhålla lån af denna fond, som man kan neka någon annan. Jag anser,
att Utskottets förslag varit mera principenligt, om Utskottet, som
bestämt maximum, utöfver hvilket räntan ej finge höjas, i stället

bestämt en fix ränta. Jag ber att få i minnet återkalla, hurusom man så väl inom som utom denna Kammare ofta låtit påskina, att det så kallade landtmannapartiet i vissa frågor beherskades af en fördömlig egennytta. Man har äfven påstått, att det hufvudsakligen är mindre jordbrukare som åtnjuta fördelen af denna lånefond, att, då fråga uppstått om densamma, det alltid varit landtmannapartiet, som velat öka den. samt att detta parti af alla krafter spjernade mot, att minimibeloppet å lån från denna fond skulle ökas från 200 till 400 kronor. Jag vill ej påstå att så är, men för att bevisa att så *icke* är, tycker jag att vi hafva tillfälle att bevisa, det vi icke beherskas af dylika egennyttiga beräkningar och på samma gång taga våra motståndare. då det kommer att gälla andra frågor, detta vapen ur händerna genom att, i fråga om åtnjutande af lån från Riksbanken, göra alla, så väl bemedlade som mindre bemedlade, likställda.

Jag anhåller att Kammaren, med afslag å det föredragna utlåtandet, ville bifalla den reservation, Herr Ekman med flere deremot afgifvit.

Herr Dickson: Att det vore mera bankmessigt om fullmäktige i Riksbanken lemnades fria händer att bestämma räntan ej allenast å de större lånen och å kreditiven, utan äfven å dessa afbetalningslån, efter den allmänna penningställningen, det kan icke nekas. Men det är en omständighet förknippad med sistnämnda lån, som måhända kan gifva skäl för någon tvekan om huruvida ej ändå räntan å dem borde vara fix, nemligen den, att de utgifvas på en tid af 2½ år. Är nu vid den tid, en låneansökan inkommer, den allmänna räntefoten låg — till exempel 4½ procent — så kunna bankofullmäktige svårligen sätta högre ränta på afbetalningslånen än på andra lån. Inom en tid af sex månader kan dock räntan hafva stigit till 6 procent, men då är det omöjligt för fullmäktige att höja den å de afbetalningslån, som redan en gång äro utgifna, hvaremot ingenting hindrar dem att för nya dylika lån bestämma den gällande, högre räntan. Men häraf skulle åter följa den oegentligheten, att innehafvare af samma slags lån finge betala olika ränta derå. Ser man således saken från den sidan, så föreligger enligt min mening verkliga skäl för fastställandet å de ifrågavarande lånen af en fix ränta.

Som jag likväl icke kan se något hinder möta för fullmäktige — åt hvilka jag vill lemna de mest fria händer — att vid utgifvandet af dylika lån föreskrifva låntagaren det vilkor, att vid hvarje sexmånaders afbetalning å det belopp, som återstår af lånet, betala ränta efter för tillfället gällande räntefot, så är jag böjd för antagande af reservanternes förslag. Jag har endast velat påpeka de olägenheter, som ur den af mig angifna synpunkten kunna blifva följden af ett sådant antagande, på samma gång jag begagnat tillfället att anvisa en utväg till undanrödjande af dessa olägenheter.

Herr Lyttkens: Jag tror att sådana beskyllningar, som dem

Angående
rån'an för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts)

vice ordföranden i Banko-Utskottet mot oss utslungat, nemligen att vi skulle söka att på hemliga vägar så småningom ta bort denna fond, icke bort utslungas vare sig åt den ena eller andra hållet, utan må en sådan beskyllning stå för vice ordförandens egen räkning.

Hvad vidare beträffar vice ordförandens siffror, så äro dessa tillräckligt vederlagda i Utskottets betänkande. Han nämnde till en början, att de lånesökande genom de nu föreslagna bestämmelserna skulle slippa betala postporto; men då de inskicka sina afbetalningar å de erhållna lånen, är det tydligt, att de måste erlägga porto för dessa försändelser. Vidare nämnde han, att låntagarne skulle befrias från afgifter för vederhäftighetsbevis; men jag är öfvertygad om, att bankofullmäktige komma att vid hvarje afbetalning införda intyg om låntagarnes och löftesmännens fortfarande vederhäftighet. Således blifver dervid ingen besparing, och hans siffror hålla ej streck. Hvad vidare beträffar den vinst, som för låntagarne skulle uppkomma, så är det visserligen onekligt, att det blir en sådan, då de slippa betala förskottsränta och att, såsom nu sker, för hvarje omsättning anskaffa nya förbindelser; men någon pekuniär vinst i öfrigt kan icke uppstå, ty något kommissionsarfvode behöfves icke heller efter nu gällande reglemente, enär lånesökande, såsom bekant, redan nu äro berättigade att för lånehandlingars ingifvande med mera afgifsfritt begagna sig af den i Riksbanken inrättade kommissionsanstalten.

Hvad slutligen beträffar sjelfva saken, så hade Herr Dickson i början af sitt anförande mycket rätt, då han fästade Kammarens uppmärksamhet derpå att, då ifrågavarande lån skola återbetalas inom och under 2 $\frac{1}{2}$ år, den allmänna räntefoten kan under denna tid undergå många förändringar, och att således om vid lånets beviljande räntan bestämmes till sex procent, detta skulle kunna för-
anleda till den obillighet, att låntagaren under den del af lånetiden, då räntan i allmänhet nedgått under detta belopp, ändock finge betala en högre ränta än den då gällande. Dessa lån hafva en naturlig benägenhet att hafva en stadig ränta; ty det är klart, att det måste vara omöjligt för fullmäktige att vid en mängd sådana små lån noga följa med alla fluktuationer i räntan. Ett medium måste således tagas, då, enligt lag, räntan å lån på längre tid än 6 månader under vissa vilkor ej får överstiga 6 procent och räntan sällan nedgår under 4 $\frac{1}{2}$ à 5 procent. Om räntan i allmänhet den ena gången går ned till 5 procent, så går den en annan gång upp till 6 procent. Med hänsyntill våra affärsförhållanden tror jag således, att räntans medium i allmänhet kan sättas till 5 $\frac{1}{2}$ procent, eller just det belopp, som nu blifvit af Utskottets majoritet föreslaget. Jag tror dertfore, att detta förslag är särdeles välbetänt, helst det ligger i dessa omsättningslåns natur, att räntan å dem blifver temligen stabel och ej kan så följa de hastiga fluktuationerna i räntefoten som kortare lån.

En ärad talare från Dalarne yttrade, att de större låntagarne skulle kasta sig på denna lånefond; han talade visserligen om det för dessa lån bestämda minimum, men glömde att nämna det stadgade maximibeloppet. Det är nemligen uttryckligen bestämdt,

att ingen får af denna fond hafva större lån än 6,000 kronor, med hvilken bestämmelse afses, att den mindre lånerörelsen ej skall uppslukas af den större. Riksdagen har visserligen medgifvit, att af disponibla medel å denna fond kan få användas till annan lånerörelse, men dock uttryckligen förklarar, att ansökningar om omsättningslånen skola hafva företrädesrätt.

Angående
räntan för af-
betalningslån
i
Riksbanken.
(Forts.)

Då nu den vinst, som lånesökandena skulle ernå genom det stadgandet, att omsättningsrätten tages bort, och afbetalningsrätt sättet i stället, ej kan anses motsvara den utgift, som de skulle ådraga sig derigenom, att räntan sattes till 6 procent, så har jag biträdt Utskottets förslag utan några slags biasigter att vilja undergräfvä denna fond. Det är visserligen sant, att Riksbanken ej borde befatta sig med sådana småsaker, men detta stadgande är likväl ett slags kontroll, att ej mindre lånesökande under penningkriser falla i händerna alltför mycket på ockrare; fonden utgör här för ett visserligen svagt skyddsvärn, men dock bättre än intet. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Herrar *Johan Jönsson*, *Per Nilsson* i Kulhult och *Kjellman*.

Herr *Ola Månsson*: Under frågans behandling inom Utskottet har jag hvarken kunnat gilla hvad bankofullmäktige i ärendet haft att andraga ej heller Utskottets nu föreliggande förslag, emedan — såsom de af Herrarne, hvilka varit riksdagsmän sedan längre tid tillbaka, torde hafva sig väl bekant — räntan å den för utlaningsrörelsen anvisade fond å 10,000,000 kronor för omsättningslån, löpande med 5 procent ränta begränsade till 6,000 kronor maximum och 400 kronor minimum samt afsedda för smärre jordbrukare och näringsidkare, nu i viss mån skulle anses förlig, vare sig till 5 ½ eller 6 procent. Det kan visserligen vid första påseendet synas fördelaktigt för låntagaren att befrias från skyldigheten att erlægga förskottsrenta och för hvar sjette månad inkomma med nya handlingar för lånets omsättande; men jag hyser dock en annan åsigt. Jag är nemligen öfvertygad om, att den föreslagna förändringens genomförande skall leda derhän, att låneansökningarnes antal kommer att förminskas, till följd af svårigheten att anskaffa borgensmän, ty jag är lika viss på, att ingen person med stadgad ekonomi vill ikläda sig en borgensförbindelse, gällande för så lång tid som 2 ½ år. Detta är anledningen, hvar för jag varit betänksam och helst hade önskat att det fått förblifva vid det gamla. Men då nu frågan blifvit bragt till sin spets, och äfven flere representanter från landsorten inom denna Kammare talat för bifall till Utskottets förslag, tjenar det till intet att yrka afslag derå, utan får jag låta mig nöja dermed, helst som Utskottets förslag jemförelsevis är bättre än hvad fullmäktige och reservanterne föresla.

Medan jag har ordet, kan jag ej underlåta att erinra Herr *Liss Olof Larsson* derom, att hans yttrande, att medlemmarne af landtmannapartiet beskyllas för att gå egennyttigt till väga och

Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)

söka tillskansa sig fördelar, ej kan tillämpas på denna fråga, emedan denna — såsom den ärade talaren och dertill bankofullmäktig väl borde hafva sig bekant — väcktes förr, än landtmannapartiet bildade.

Ehuru jag ej är fullt tillfreds med Utskottets förslag, yrkar jag dock bifall till detsamma.

Herr Åke Andersson: Riksbanken har, såsom vi veta, en fond af 10,000,000 kronor, fördelade på så väl hufvud- som afdelningskontoren och afsedda för lån med omsättningsrätt. Lån utaf denna fond få hvarken öfverstiga ett bestämdt maximum eller understiga ett stadgad minimum, och räntan för dessa är fastställd till 5 procent. Fråga vi nu, hvarföre hafva Rikets Ständer om denna fond gjort ofvanberörda bestämmelser, så är svaret, enligt mitt förmenande, detta: Rikets Ständer hafva särskildt afsett denna fond såsom en hjälpkälla för mindre jordbrukare, industriidkare och andra sådana personer, som för sin näring eller yrke kunna vara i behof af ett mindre rörelsekapital. Enligt hvad erfarenheten visat, hafva ock dessa lån för mängen varit af stort gagn och torde jemväl hädaneffter blifva det.

Inom Banko-Utskottet har flera gånger framställning gjorts derom att helt och hållet borttaga denna fond, och det från bankmessig synpunkt. Detta har likväl ännu icke lyckats, och jag hoppas, att det ej heller i den närmaste framtiden skall göra det. Nu hafva bankofullmäktige, såsom af betänkandet synes, till Utskottet inkommit med förslag, att göra räntan för dessa lån lika med den för andra sådana. Men Utskottets flertal, till hvilket jag i denna fråga hörde, ansåg sig, på i betänkandet anförda skäl, icke kunna till alla delar gilla fullmäktiges förslag, men väl medgifva att räntan finge blifva rörlig, samt, i stället för att låntagarne befriades från skyldigheten att ej mindre vid hvarje omsättning inkomma med nya reversal än äfven erlægga förskottsrenta, höjas till 5 1/2 procent; och då jag således biträdt detta förslag, yrkar jag bifall till detsamma.

Herr Hæggeström: Det är i afseende å förslaget att 2 mom. af 36 § i nu gällande bankoreglemente skulle utgå, som jag vill yttra mig. Jag har visserligen ingenting emot att Riksgäldskontoret blifver i afseende å kreditivräntan likställt med andra inrättningar: men den af Utskottet härför använda motiveringen är ej af beskaffenhet, att den kan stillatigande förbigås, emedan den synes mig vara mera vilseledande än upplysande. Sedan Utskottet å betänkandets femte sida talat om ett inom Utskottet väckt förslag rörande förändrade bestämmelser angående sparbankers och folkbankers rätt att i Riksbanken erhålla kreditiv, yttrar det vidare: »Fullmäktige, som, häröfver, hörda, uttalat sitt gillande af förslaget, hafva dertill anfört, att som, i fall detsamma vunne framgång, det å Riksgäldskontorne anvisade kreditiv blefve det enda, för hvilket en lägre i reglementet fastställd ränta vore gällande, och då Riks-

gäldskontoret hvarken kunde anses i behof af en sådan förmån *ej heller borde inledas å att, till förfång för andra kreditbehöfvande, begagna sin lånerätt utan verkligt behof*, syntes dem nu gällande stadgande om en för vissa kreditiv nedsatt räntefot böra helt och hållet utgå ur bankoreglementet.»

Angående
räntan för af-
betalningslån
i
Riksbanken.
(Forts)

Jag frågar en hvar, som genomläst detta, om han icke dervid kommit på den tanken. att riksgäldsfullmäktige låtit inleda sig i frestelse att obehörigen begagna sig af Riksgäldskontorets kreditivrätt hos Riksbanken.

För att kunna visa att så ej varit förhållandet, har jag tagit reda på kreditivets ställning under de sista 5 åren; i följd hvaraf jag kan meddela Herrarne, att fullmäktige under 2 år, 1871 och 1874, ej lyftat ett enda kopparöre af det beviljade kreditivet; af det naturliga skäl, att de ansett sig ej behöfva det. De tre återstående åren har Riksgäldskontoret begagnat sin kreditivrätt, nemligen 1870 och 1873, då under loppet af hvarterdera året lyftades 1,800,000 R:dr, som likväl åter före årets utgång inbetaltes, samt 1872, då 800,000 R:dr lyftades å bankokreditivet och deraf 500,000 R:dr visserligen qvarstodo obetalda vid årsskiftet, men under påföljande år liqviderades. Vid sådant förhållande torde ej med skäl kunna sägas, att Riksgäldskontoret blifvit »inledt å att, till förfång för andra kreditbehöfvande, begagna sin lånerätt utan verkligt behof.»

Vidare säger Utskottet i motiveringen — på tal derom att det ena verket icke bör tillåtas att på det andras bekostnad förskaffa sig en gynsam ställning — följande med afseende å Riksgäldskontoret: »Och då Riksgäldskontorets nu egande rätt till begagnande af Riksbankens medel utan full ersättning lika lika litet synes med denna grundsats öfverensstämma, utan endast leder dertill. att den ena eller andra inrättningens ställning och förhållande kunna på bekostnad af eller till orättmätig förmån för den andra framstä ofördelaktigare eller gynsamare än den borde vara, har Utskottet — — — velat tillstyrka en ändring i detta hänseende» etc. Utskottet anser således, att Riksgäldskontoret å kreditivräntan gjort en orättmätig vinst och å andra sidan Riksbanken härigenom gått miste om någon del af sin stora vinst.

Då jag sammanräknar räntan på de kreditivmedel, Riksgäldskontoret under de sista 5 åren uppburit, så uppgår denna inalles till 9,588 kronor 86 öre eller fördeladt på de 5 åren, 1,917 kronor 77 öre för hvarje år. Detta är hela affären. Då Riksgäldskontoret liksom några andra inrättningar erlagt 4 procent, så skulle på Riksgäldskontorets kreditiv hela förlusten för Riksbanken, under förutsättning att kreditivräntan hela tiden varit 5 procent, utgöra 479 kronor 44 öre årligen. Det är visst värdt att i motiveringen för det föreliggande förslaget framhålla sådana obetydligheter. Och jag har endast velat i protokollet nedlägga en protest emot att Utskottet ansett tillständigt att i sin motivering framhålla ofvan anförda skäl.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats, dels att Utskottets förslag till lydelse för mom. 1 i 36 § af bankoregle-

Angående
räntan för af-
betalningslån
i Riksbanken.
(Forts.)

mentet måtte godkännas, och dels att Kammaren måtte lemna bifall till det i Herr Ekman's reservation framställda förslag till lydelse för nämnda moment. Efter upptagande af dessa yrkanden, gaf Herr Talmannen, enligt dem, propositioner och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den mening, som i reservationen vore uttryckt. Votering begärdes; i anledning hvaraf, och sedan beslut fattats derom, att bifall till Utskottets förslag skulle uppställas såsom ja-proposition, nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som godkänner den af Banko-Utskottet i memorialet N:o 16 föreslagna lydelse för 36 § 1 mom. i blifvande bankoreglemente,

röstar Ja;

Den det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, beslutit, att ifrågakvarande moment skall erhålla den lydelse, som Herr Ekman i sin, vid memorialet fögade reservation föreslagit.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och utföll med 72 ja mot 59 nej. Utskottets förslag hade alltså blifvit af Kammaren godkänt.

Den af Utskottet dernäst föreslagna lydelse för § 36, mom. 2, likasom Utskottets förslag till lydelse för §§ 37—39 i det blifvande bankoreglementet blefvo likaledes af Kammaren godkända.

§ 9.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets memorial och utlåtande: N:o 49, angående vissa i tabellerna öfver den af Riksdagen pröfvade lönereregleringen för armén befunna felaktigheter,

N:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ersättande af kostnaderna för Hans Maj:ts Konung Carl XV:s begrafning; och

N:o 51, i anledning af väckt motion om beviljande af ersättning för kostnader, som varit förenade med förre handelsagenten Leonard Lundqvists efterspanande, gripande och hemforslande.

§ 10.

Angående
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvären.

Skedde dernäst föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 52, i anledning af väckta motioner angående åtgärder till lindring af rustnings- och roteringsbesvären.

Uti nedan nämnda inom denna Kammare afgifna och till Utskottet hänvisade motion var föreslaget:

af Herr *Samuel Jonsson* (N:o 51), att Riksdagen måtte anvisa ett belopp af 500,000 kronor till Kongl. Maj:ts disposition för att efter grunder, som Kongl. Maj:t egde bestämma, användas till lättnad af roterings- och rustningsbesväret;

af Herr *Jöns Rundbäck* (N:o 64), med hvilken Herrar *Anders Andersson* i Intagan och *J. E. Billström* sig förenat: att Riksdagen måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 20,000 kronor att, intill dess en ny härordning blefve i sin helhet genomförd, användas till understöd vid rotehållet, vare sig vid infanteriet eller båtsmanshållet, vid legning af rekryter, allt under vilkor: att i de landskap, som hafva vederbörligen stadfästade kontrakt, deri legan är bestämd, rotehållarne, mot öfverlemnande af denna lega och rekryteringsrätten, befrias från skyldigheten att rekrytera, och i annat fall, att såväl desse som öfrige rotehållare, med fortfarande rekryterings skyldighet, orhålla uti statsbidrag halfva den summa, som måste utgifvas till lega för rekryt;

af Herr *J. F. Edström* (N:o 29): att Riksdagen ville *dels* i underdånig skrifvelse anhålla, det måtte Kongl. Maj:t, med ändring af i ämnet nu gällande bestämmelser, tackas förordna, att den kostnad, som uppkommer för forsling af indelta infanteriregementenas tross till och ifrån så väl regements- som andra möten, skall godtgöras af regementenas mötesmedel; *dels ock*, i händelse denna underdåniga hemställan icke vunno Kongl. Maj:ts bifall, med mindre än att statsmedel anvisades till ersättning för den föreslagna eftergiften, för ändamålet bevilja 1,000 kronors förslagsanslag;

af Herr *Magnus Jonsson* (N:o 147): att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes, så snart ske kan, befria rotehållarne från skyldigheten att fortskaffa trossen till regementsmöten, samt att Riksdagen ville för trossens fortskaffning anvisa erforderliga medel; och

af Herr *Ake Andersson* (N:o 147), med hvilken Herrar *Olof Andersson* i Lyckorna, *Per Nilsson* i Råby och *Erik Olsson* instämt: att Riksdagen måtte för sin del besluta, att då rustningshäst vid pågående öfningmöten, fältöfningar eller under marscher antingen dör eller af en och annan derunder inträffad omständighet får sådan skada, att den blifver oduglig till vidare tjenstgöring, rusthållaren efter vederbörande befälhafvares värdering skulle undfå ersättning af statsmedel, och att ett förslagsanslag af 25,000 kronor måtte härtill blifva anvisadt.

Utskottet, som, vid det förhållande, att frågan om afskrifning af rustnings- och roteringsbesvären för närvarande vore på statsmakternas pröfning beroende, ansett sig ej böra tillstyrka Riksdagen att nu vidtaga partiella ändringar i de rörande samma besvär gällande stadganden, hade uti särskilda moment, *litt a), b), c), d) och e)*, beträffande en hvar af förenämnda motioner, hemställt, att deraf icke måtte föranledas någon Riksdagens åtgärd.

Angående
ändring af
rustnings- och
roterings-
besvären.
(Forts.)

Angående
ändring af
rustnings- och
roterings-
besvären.
(Forts.)

Samtliga momenten föredrogos i ett sammanhang, och lemnades derefter ordet, på begäran, till

Herr Jöns Rundbäck, som anförde: Då jag inom Utskottet anmält min reservation emot Utskottets hemställan i momentet b) af nu föredragna betänkande om afslag å min i ämnet väckta motion, utan att för min från Utskottet afvikande mening anföra några skäl, så ber jag att nu få yttra några ord i frågan.

Det är vanligt, att man i denna Kammar anser en motionär skyldig och motionären sig sjelf berättigad att öfver af vederbörande Utskott afstyrkta motioner hålla så kallade liktal. Jag för min del skall dock icke göra detta; ty jag tror alldeles icke att motionen är ihjelslagen. Jag tror på de dödas uppståndelse; hon kommer nog tillbaka ett annat år, så vida man icke dessförinnan vill sätta lif i spelet på annat sätt, och sorgens beklagande undanbedes derfore. Utskottet har för sin afstyrkande hemställan icke kunnat anföra något annat skäl, än det formela, att frågan om afskrifning af rustnings- och roteringsbesvären för närvarande vore på statsmakternas pröfning beroende — att i sak vederlägga motionen hade, vågar jag tro, för Utskottet varit en ren omöjlighet. Men nämnda omständighet har dock icke hindrat Riksdagen att dels i år vidtaga en förändrad löneroglering för den indelta arméns befäl och underbefäl, dels sistlidna riksdag anslå betydliga medel för höjandet af den värfvade arméns rekryteringspenningar och i flera andra hänseenden, äfven då det varit fråga om nya organisationer, bevilja förhöjda anslag. Det dyrtidstillägg af 20 procent, som lemnats en mängd embets- och tjenstemän, har beviljats, oakadt någon omreglering af deras göromål ej skett — jag har för min del ansett riktigt att så skedde och derfore äfven sjelf bidragit till denna förhöjning — men då fråga blir om den delen af svenska medborgare, hvilka jag i min motion berört, då känner man icke till några ömmande omständigheter, då säger man: "det gör ingenting, det är deras ensak, låt dem betala huru mycket som helst." Trots allt detta kunna dock hvarken den indelta eller värfvade arméns regementen hållas fulltaliga. De senare hafva visserligen genom Riksdagens frikostighet fått sig så rikliga anslag tilldelade, att, till exempel enligt kungörande af sekundchefs-embetet för Svea Lifgarde en gardist i kontant lön skall erhålla 60 kronor om året och såsom korporal ända till och med 240 å 300 kronor, men detta oakadt är det, som sagdt, omöjligt att hålla dessa regementen fulltaliga. De indelta infanteriregementena deremot måste rotelläarne alltid hålla i komplett skick, kostna hvad det kostar vill; och detsamma är förhållandet med de rustningsskyldige. Vill man veta priset på en häst vid det indelta kavalleriet, så finner man att i Kongl. Maj:ts förslag till innevarande Riksdag om reglering af den indelta arméns löner kostnaden för en officershäst upptages till 700 kronor om året. Men om en rusthållare till följd af en eller annan omständighet skulle tvingas att bekosta till och med tio kavallerihästar per år, den saken betyder alldeles intet.

Jag inser emellertid, att ingenting synnerligt står att i nu förevarande fråga för tillfället vinna. Orsaken, till att jag nu icke vidlyftigare yttrar mig i ämnet, ligger endast härutinnan och alldeles icke i brist på giltiga skäl, ty jag har verkligen medel till mitt förfogande, hvilka fullt tala för saken. Jag vill endast tillägga, att det för rust- och rotehållarne är förenadt med ganska stora svårigheter att fullgöra rustnings- och roteringsbesväret, och att jag icke kan finna att, genom det af mig åt dem föreslagna obetydliga understödet, något hinder skulle uppstå för lösningen af den stora frågan om försvarets ordnande på ett annat och bättre sätt. Ty jag har ju icke föreslagit, att bidraget skulle utgå längre än under öfvergångstiden från den gamla till den nya organisationer. Vid sådant förhållande synes mig ingen fara vara för handen att bifalla min motion och anslå den lilla summa af 20,000 kronor, jag för ändamålet begärt.

*Angående
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvären.
(Forts.)*

Jag yrkar således bifall till min motion.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af förhandlingarne, hvarefter

Herr Sam. Johnson erhöi ordet och yttrade: Att jag i likhet med den föregående talaren är missnöjd med den utgång, de om åtgärder till lindring af rustnings- och roteringsbesvären väckta motionerna inom Stats-Utskottet rönt, är ganska naturligt. Utskottet medgifver visserligen, att flera utaf dem syntes Utskottet förtjenta af uppmärksamhet, men säger att, då frågan om afskrifning af nämnda besvär nu föreligger till pröfning af de tvänne statsmakterna, Utskottet ansett sig icke kunna för närvarande tillstyrka dem. Men, mine Herrar, det är icke sagdt, att frågan om den nya försvarsorganisationen just blir så snart afgjord; med den saken kan det kanske komma att draga ganska långt ut på tiden. Ett gammalt ordspråk säger: "medan gräset gror så dör kon;" och det kan ju vara möjligt, att det kommer att gå på det sättet äfven med denna stora och viktiga fråga. Skola vi vänta på hennes lösning, så kunna vi, såsom den föregående talaren anmärkt, få vänta rätt länge. Tungan af rustnings- och roteringsbesvären, i synnerhet det förra, har, som bekant, under de senaste åren blifvit allt större och större. En duglig kavallerihäst till exempel, som för några år tillbaka betalades med 300 å 400 kronor, kostar nu för tiden 800 å 900 kronor eller derutöfver. Rusthållarne få nu betala betydligt högre löner till husarerne. Afven munderingspersedlarne hafva stigit i pris. Med ett ord: rusthållarnes direkta utgifter för försvaret äro nu vida större, än förr; men för allt detta hafva de icke fått någon ersättning. Jag hade därför för min del trott, att det af mig föreslagna obetydliga anslaget stäljande till Kongl. Maj:ts disposition verkligen hade skäl för sig och således icke hade bort af Utskottet afstyrkas. Många andra skäl för beredandet af en lindring i nu ifrågavarande tvänne onera skulle, såsom den näst föregående talaren antydt, kunna anföras, men då natten är så långt framliden, och resultatet för öfrigt ej

Angående
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvären
(Forts.)

torde blifva något annat, än bifall till Utskottets hemställan, vill jag nu sluta och inskränka mig till att helt simpelt yrka bifall till min motion.

Herr Åke Andersson: Anledningen, hvarföre jag väckt motion i detta ämne, var, att jag af ett yttrande utaf herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvars-departementet i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof inhemtat, att större fältöfningar framdeles hvarje år vore ämnade att anställas. Vi veta alla, eller åtminstone de bland oss, som äro från de orter, hvilka äro mest betungade af indelningsverket och i synnerhet det indelta kavalleriet, hvilka kostnader det för rusthållarne medför att, vid dylika tillfällen som de nyss nämnda, utrusta häst och karl med ty åtföljande mundering och få nöja sig med hurudant det ena eller andra kommer tillbaka. Frågan torde kanske dessutom hafva litet större vikt, än man vid första påseendet skulle kunna förmoda. En lindring i rusthållarnes besvär anser jag därför för min del vara en rättvis fordran, om man vill se saken från den rätta synpunkten. Vi hafva här i många andra riktningar beviljat ganska frikostiga anslag och löneförhöjningar eller dyrtidstillägg i nästan alla distanser, men då fråga blifvit väckt om någon lindring eller jemkning i den stora skattdragande allmänhetens bördor, har sällan någonting blifvit vunnet. Stats-Utskottet har, såsom af betänkandet synes, nu afslagit alla de i ämnet väckta motionerna. Folket får naturligtvis öfverallt veta att så skett, isynnerhet nu, då det nästan öfverallt finnes tidningar att tillgå. beslutet skall således naturligtvis icke endast väcka oro inom de orter, på hvilka rustningstungan hvilar, utan i andra orter, der denna tunga icke trycker så hårdt. framkalla ett allmänt deltagande för dessa rustningsskyldige. Det kan då hända, att folket sätter sina tankar och åsigtter mera i verket än det hittills gjort, för att till en kommande riksdag skaffa sig representanter, hvilka icke äro lika frikostige med statens medel, som vi, utan kanske till och med neka äfven nödvändiga anslag och då få vi måhända se hvad följderna blifva. Äro årliga större fältöfningar verkligen af nöden, anser jag således för min del det obehörigt af representationen att motsätta sig dylika anslag som det nu ifrågavarande.

Jag vill icke längre uppehålla Kammaren, utan yrkar, såsom de föregående talarne som motionerat i ämnet, äfven bifall till min motion.

Häruti förenade sig Herr *Olof Andersson* i Lyckorna.

Herr Danielsson: Jag instämmer med Herr Jöns Rundbäck och beklagar den sorg, som träffat honom derigenom, att Stats-Utskottet afstyckt hans motion, men tier dock, att Utskottet kunde hafva tillstyrkt så väl denna som Herr Åke Anderssons motion utan skada för den stora fråga, de beträ. Det är oss alla väl

*Angående
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvären.
(Forts.)*

bekant, att det för hvarje år blir allt svårare och svårare att rekrytera de indelta regementena samt att rekrytlegan stigit med ganska ansevärt belopp. Jag tror därför, att rättvisan hade kraft, det staten i detta fall kommit emellan med ett litet understöd. Ty äfven om den stora frågan om en ny organisation af försvaret om ett eller annat år skulle blifva löst, kvarstå dock rustnings- och roteringsbesvären under tiden oförändrade.

Jag skall icke uppehålla Kammaren längre, utan yrkar bifall till Herrar Jöns Rundbäcks och Åke Anderssons förslag, hvilka, efter hvad mig synes, äro med hvarandra ganska lätt förenliga.

Herr Edström: Då jag vet att utlåtandet blifvit godkänt i Första Kammaren, så vill jag icke i denna Kammare framställa något särskildt yrkande; dock vågar jag hysa den föreställningen, att min motion, N:o 29, varit ibland dem, hvilka, enligt ordalydelsen i utlåtandet, "synts Utskottet förtjenta af uppmärksamhet", fastän någon närmare sådan icke kommit henne till del.

Herr Jöns Pehrsson: Stats-Utskottet kan måhända verkligen hafva haft rätt i motiveringen för sin hemställan om afslag å motionerna. Det hade nemligen kanske icke varit fullt på sin plats att nu tillgripa det af motionärerne föreslagna medlet, men detta borde dock stå såsom ett testamente åt en kommande Riksdag, så att, om ingenting annat blefve gjordt för orättvisans afhjelpande, densamma åtminstone på detta sätt kunde blifva lindrad. För närvarande står visserligen, efter mitt förmenande, ingenting att i saken vinna, men motionärernes förslag torde åtminstone hafva den nyttan med sig, att vederbörande komma underfund med, det alla utvägar att vinna rättelse dock icke äro alldeles stängda. Hvad saken i och för sig beträffar, kan jag ej heller finna, att Riksdagen skulle begå någon våldshandling, om den voterade de här ifrågasatta anslagen för rustnings- och roteringsbesvärens underlättande, lika litet som man med skäl skulle kunna påstå detta vara förhållandet i fråga om andra anslag, hvilka af Riksdagen beslutas. För närvarande har jag emellertid icke något yrkande att framställa, men tror, som sagdt, att de af motionärerne framställda förslagen böra anses som ett testamente till en kommande Riksdag, just därför att i dem finnes angifven en utväg, hvilken, om ingen annan står öppen, bör kunna i sinom tid leda till vinnande af det af dem åsyftade ändamål, lindring af den nuvarande stora orättvisan utaf rustnings- och roteringsbesvären.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag tror knappt, att det lönar mödan att nu framställa något yrkande och vill därför icke heller göra det. Jag anser nemligen, att denna fråga måhända icke ännu har kommit i sitt rätta skede. Då härtill kommer, att vi för närvarande hafva under ompröfning en ny försvarsorganisation, är det väl icke tänkbart, att motionärerne skulle kunna

Andäende
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvären.
(Fotts.)

vinna framgång för hvad de med sina föreliggande motioner åsyftat.

Men så mycket tror jag mig kunna säga, att jag hoppas ingen skall förundra sig öfver, att dessa motioner framkommit just vid denna tid, då, såsom man vet, knappt en tredjedel af de för värfvade arméns komplettering erforderliga rekryter kunna af brist på tillräckligt antal till tjensten duglige och villige subjekter anskaffas. Men vid indelta armén måste rekryter anskaffas, om än så väl städja som lön blifva många gånger dyrare än förut. Man bör icke förundra sig öfver, att rust- och rothållare klaga öfver sådana förhållanden; ty man kan icke bestrida, att det är förenadt med stora svårigheter att rekrytera och remontera i dessa tider.

Jag vill icke framställa något yrkande, jag har endast velat uttrycka till protokollet den åsigten, att ett sådant anslag, som här ifrågasattes, skulle vara mycket välkommet; men att förslaget derom framkommit, då försvarsfrågan nu af Riksdagen är under behandling, utgör ett giltigt skäl, hvarför jag nu ej vill göra något yrkande.

Öfverläggningen var slutad.

Med afseende på beskaffenheten af de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, fann Herr vice Talmannen sig böra framställa särskilda propositioner rörande hvart och ett af de till föredragning anmälda momenten och upptog alltså nu först de meningar, som förekommit beträffande *mom. a)*, hvori Utskottet hemställt, att Herr Samuel Johnsons motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Angående detta moment hade yrkats dels bifall till Utskottets berörda hemställan och dels att, med afslag å samma hemställan, det i motionen framlagda förslag måtte antagas. Å dessa yrkanden gaf Herr vice Talmannen propositioner, och då svaren utföllo med öfvervägande ja för den förra meningen, hade alltså Utskottets hemställan blifvit af Kammarerna bifallen.

Vidkommande dernäst *mom. b)* (angående Herr Jöns Rundbäcks motion), voro samma yrkanden gjorda som rörande *mom. a)*. Herr vice Talmannen upptog dessa yrkanden och gaf derå propositioner samt förklarade att svaren utfallit med röstöfvervigt för Utskottets förslag. Jemväl i detta moment var alltså Utskottets hemställan bifallen.

Utskottets förslag i *mom. c) och d)* (att Herrar Edström och Magnus Jonssons motioner icke måtte till någon åtgärd föranleda), beträffande hvilka förslag icke något yrkande framstälts, blefvo derefter, hvart efter annat, bifallna.

I afseende på Utskottets hemställan i *mom. e)* (rörande Herr Åke Anderssons motion) hade något annat yrkande icke förekommit, än att Utskottets hemställan måtte afslås och i stället bifallas motionärens förslag. Herr vice Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till Utskottets förslag och sedan på nyssnämnda yrkande; och som den förra propositionen besvarades med öfver-

Måndagen den 19 April.

N:o 37.

välgående ja, hade Kammaren alltså bifallit äfven den hemställan, som i mom. e) blifvit af Utskottet gjord.

Genom de beslut, Kammaren sålunda fattat rörande de särskilda momenten i förevarande utlåtande, hade samma utlåtande blifvit i sin helhet af Kammaren bifallet.

*Angående
lindring af
rustnings- och
roterings-
besvärerna.*

§ 11.

Slutligen föredrogs och bifölls Stats-Utskottets utlåtande N:o 53, i anledning af väckt motion om förhöjdt dagtraktamente för magistratspersoner m. fl. vid besigtningar, inventeringar, syner och dylika förrättningar för kronans räkning.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem

H. Husberg.